

Suplimentul DE CULTURĂ

1.50 lei
15000 lei vechi

Citiți-ne online la
www.polirom.ro/supliment.html

Nr. 55 • 10-16 decembrie 2005 • SĂPTĂMÎNAL REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI „ZIARUL DE IAȘI” • APARE SÎMBĂTA • E-MAIL: supliment@polirom.ro

ACTUALITATE:
Iulia Blaga despre ceremonia decernării Premiilor Academiei Europene de Film, pag. 14

COOLTURISME:
„Poveste despre domnul Crăciun, Moș” de Mădălina Cocea, pag. 4

Cum să ne facem de rîs. Ghid practic

PAGINA 2

Florin Lăzărescu are rubrică nouă:
Trimisul nostru special

PAGINA 5

Acuzații grele din partea coregrafilor independenți: Adrian Iorgulescu a amînat la presiunile soției concursul de la Centrul Dansului

■ Cinci coregrafi independenți au acuzat la începutul săptămîinii modificarea pe ultima sută de metri a regulamentului de concurs, în favoarea unui candidat-surpriză, în persoana Anei-Maria Munteanu.

■ În aceste condiții, Mihai Mihalcea și Cosmin Manolescu cer anularea prezentei sesiuni de concurs. Cei doi amenință că se vor retrage din competiție dacă ministrul Culturii nu își reconsideră poziția.

■ Tinerii susțin că în spatele acestor „manevre oculte” se află un grup de coregrafi în frunte cu Sergiu Anghel și Liliana Iorgulescu (foto medalion), soția ministrului Adrian Iorgulescu, care doresc să acapareze și această instituție a dansatorilor independenți.

PAGINILE 2-3

Viața de-a gata

„Suplimentul de cultură” i-a invitat pe cîțiva dintre cei mai importanți autori de cărți practice din România să discute despre literatura de tip „Cum să...”. Citiți în dosarul acestui număr texte de Ion Ovidiu-Pânișoară, Mioara Dragostin, Sorin Ene și Andra Șerbănescu.

PAGINILE
10-12

„Suplimentul de cultură” vi-l prezintă pe Dan Sociu la

Chef cu Bruckner

PAGINA 12

Povești din viitor 2015

Un articol de Matei Bejenaru în PAGINA 15

Interviu cu istoricul Dennis Deletant, autorul volumului „Teroarea comunistă în România”

„Cultura română e la fel de cunoscută acum ca în ultimii ani ai lui Ceaușescu”

PAGINILE 8-9

Lucian Dan TEODOROVICI

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Culorile curcubeului

Americanii nu se feresc de patetisme. George Bush pomenea anul trecut, cu ocazia vizitei lui Adrian Năstase, pe un ton aproape nostalgic, despre „minunea” apariției curcubeului pe cerul românesc cu prilejul discursului public ținut de domnia sa în București. Doamna secretar de stat Condoleezza Rice nu s-a lăsat mai prejos și, în numele acelui curcubeu, a plasat două baze americane în România.

Românii, de asemenea, nu se feresc de patetisme. Mai toate televiziunile s-au înghesuit să titreze emfatic și, pe alocuri, umilitor, că trăim „ziua recunoștinței”, că ne bucurăm de „o zi istorică” sau că „au venit americanii”, cu semnul exclamării în final. (Cel puțin ultimul clișeu, fundamentat istoric, e adevărat, e posibil să aibă în continuare o lungă carieră – americanii vor mai veni cu numeroase ocazii, iar noi vom observa satisfăcuți asta, în amintirea unor bunici care încercau să-și curme disperarea cu acest gând.) Chiar dacă mai moderat, patetismele neoașe s-au făcut auzite și la nivel oficial.

Așa că nu ne rămâne decât să comparăm cele două tipuri de patetisme. Și să observăm că trimiterea americană la istoricul curcubeu este un mod de a îmbrăca realismul, interesul politic, știința politică în metaforă și a o oferi în felul acesta unui public larg spre acceptare. Pentru că, în fond, curcubeul de pe cerul românesc a fost alb cu dungi roșii și, într-un colț albastru, pe el s-au putut vedea o mulțime de steluțe. Statele Unite și-au urmărit strategiile coerente în zonă, au beneficiat din plin, fie și la nivel de imagine, de poziția de dreptă a României și au ieșit, în mod evident, câștigătoare. Iar dacă le-au putut oferi românilor circotași imaginea asta care pune sub semn divin parteneriatul dintre cele două state, cu atât mai bine. Politicienii americani știu că politica se face pe interese stricte, ascunse de ochii publicului larg, și se vînd doar fărîmiturile, puse într-un ambalaj frumos pe care, pentru orice eventualitate și pentru eliminarea oricăror dubii, e bine să scrie într-un colț mesajul: „In God We Trust”.

Patetismele românești, în schimb, vin în mare parte dintr-o exuberanță ce exclude realismul și analiza. Vorbim de întărirea securității, de parcă marele dușman al lumii civilizate e, în continuare, undeva la nordul nostru, și nu dușmanul ubicuu ce poartă numele de terorism și de care, odată cu „securizarea” parafată marți seară, sintem infinit mai amenințați. Vorbim de „coborîrea americanilor printre noi” de parcă soldații din Mihail Kogălniceanu și Babadag ne vor construi poduri și șosele, și nu își vor vedea de antrenamentele lor, în legea lor. Vorbim, în fine, despre axa București-Washington, de parcă ea ar fi un soi de aparat de teleportare care ne scutește brusc de umilitoarele și obositoare vize. Și mai vorbim, patetic, de nenumărate alte lucruri, transformînd un acord cu părți bune, dar și multe părți rele într-un fel de victorie absolută a României în lupta cu istoria.

Iar pentru a observa aceste lucruri și altele asemenea nici măcar nu e nevoie să privești dintr-o perspectivă antiamericană. E nevoie doar să renunți la oftatul de plăcere neoaș și, fie chiar mușcînd dintr-o pulpă rumenită de curcan american, să accepți că Thanksgiving Day nu este astăzi și nu va fi nici pe viitor o sărbătoare românească. Ci, eventual, una pe care o putem împrumuta din scenariile hollywoodiene pentru a o include în scenariul autohton. Cred că, în momentul în care vom accepta asta, vom ști să distingem cu claritate și culorile care ne interesează direct în vreun curcubeu apărut întîmplător pe cerul României.

Editorial

Cum să ne facem de rîs – ghid practic

Că tot s-a terminat greva din educație, ia să vedem elev Costel (nici o legătură cu personajul care tocmai și-a scris testamentul pe www.pulafashion.com) ce am învățat noi în ultimele 7 zile, cu recuperări cu tot?

George Onofrei

- Satana se ascunde la Ateneul Tătărași din Iași sub „peana” Alinei Mungiu-Pippidi (cunoscutul spirit diavolesc de la Societatea Academică din România);
- Tinerii coregrafi sînt niște „streeperi” (*apud* Sergiu Anghel, pe care mult timp l-am confundat cu celebrul producător de spectacole estivale Stoian Anghel; noroc de R. Chiruță, care m-a adus la realitate).

Recenta montare a lui Benoît Vitse cu *Evangelisti* la Ateneul Tătărași a adus Iașul pe primele

pagini ale cotidianelor centrale, cum nu s-a mai întîmplat poate de la apariția volumului *Viața și minunile necuratului Treptow*. O piesă de teatru premiată în 1992 și scrisă de Alina Mungiu-Pippidi a stîrmit indignarea a două Biserici – ortodoxă și catolică. Acum, că Bisericile se revoltă la auzul unor interpretări „nepotrivite” ale Scripturii, nu trebuie să ne mire prea tare. „Am toată aprecierea la adresa directorului Vitse și i-am lăsat pînă acum o libertate de exprimare totală, dar și el trebuie să se adapteze mediului cultural de aici. Nu trebuie să ajungem la lupte de stradă, ca în Franța!”, a declarat Gheorghe Nichita, citat de „Ziarul de Iași” în ediția din 6 decembrie a.c. Gîndirea inginerescă a domnului Nichita a și asimilat Franța luptelor de stradă, iar Iașul, preceptelor fundamentalismului religios. N-ar fi stricat poate o reeditare

a piesei de teatru, cu banderolă roșie: „Piesă interzisă de Consiliul Local Iași”. Chiar înainte de închiderea ediției, primarul Nichita se răzgîndise: nu va institui nici o cenzură.

Are cuvîntul președintele Uniunii Scriitorilor din România

Chiar de ziua numelui, Nicolae Manolescu își exprima, la rîndu-i, consternarea față de reacția bisericilor și a autorităților ieșene, pe Radio Guerrilla – considerată o reacție „de secol opșpe”; „Nu-i admisibil ce se întîmplă, ne facem de rîs”, mai puncta domnia sa. „Decît să intrăm în Europa, mai bine intrăm în Comunitatea Statelor Fundamentale. Acolo am fi primiți cu brațele deschise.”

Președintele USR a mai amintit și de vizita recentă a lui Pascal Bruckner în România,

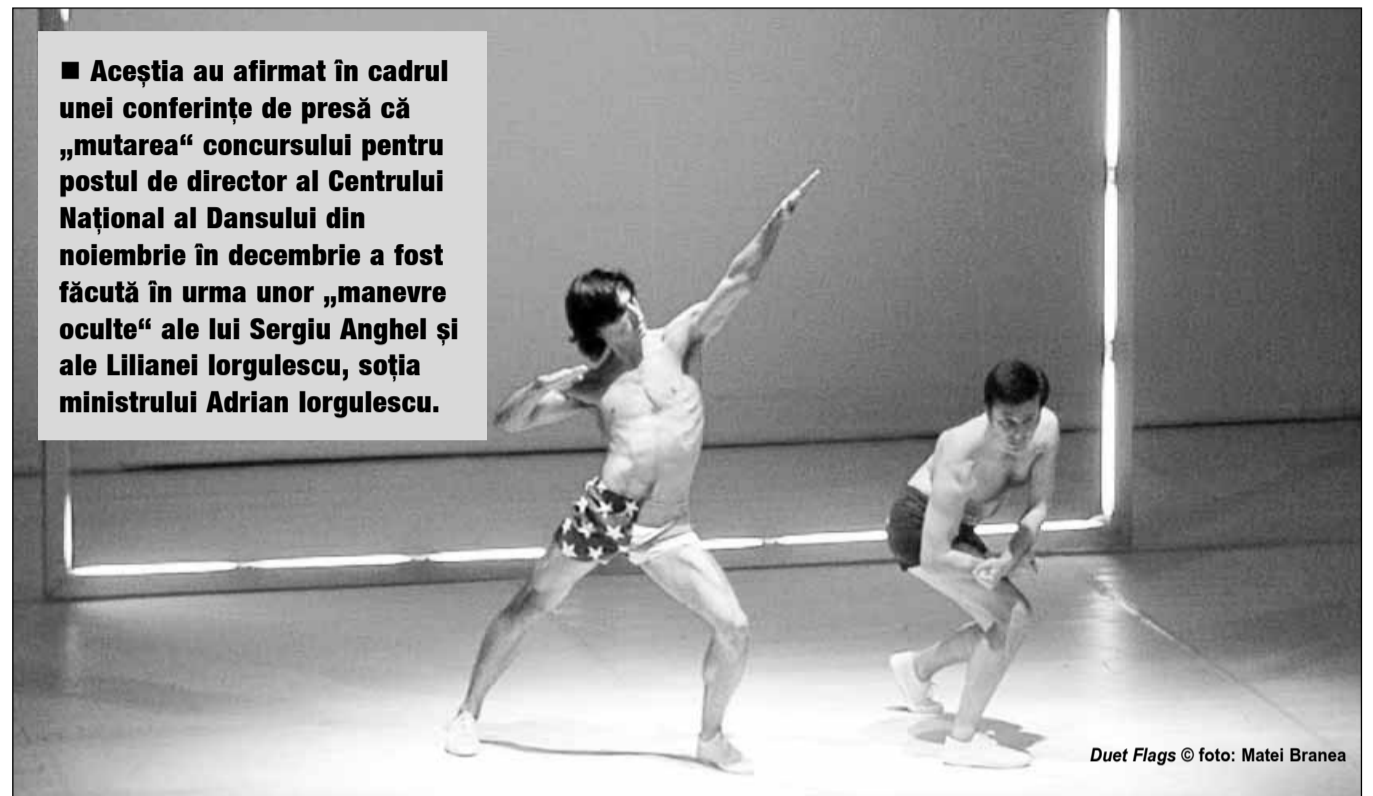
care a avut drept scop realizarea unui text despre „cazul Tanacu”. Bruckner nu a reușit să vorbească nici cu preotul Corogeanu, dar nu a fost primit nici de Mitropolitul Daniel, a concluzionat președintele USR: „Domnul Bruckner a văzut cu ochii lui ceea ce noi știm mai demult: că se înfiripă un fundamentalism religios în România”.

„Păpușea masculină”

Părăsind Iașul, putem afirma cu mîna pe inimă că scandalul din jurul Centrului Național al Dansului – unde am avut un concurs amînat cu o lună de Ministerul Culturii pentru ca și un reprezentant al „gărzii vechi” din breasla coregrafilor să se poată înscrie în cursa pentru directoratul instituției (unde era doamna Ana-Maria Munteanu acum o lună?), forțînd astfel regulamentele – n-a făcut deloc

Dansatorii independenți acuză

■ Aceștia au afirmat în cadrul unei conferințe de presă că „mutarea” concursului pentru postul de director al Centrului Național al Dansului din noiembrie în decembrie a fost făcută în urma unor „manevre oculte” ale lui Sergiu Anghel și ale Liliane Iorgulescu, soția ministrului Adrian Iorgulescu.

Duet Flags © foto: Matei Branea

Cinci coregrafi independenți, susținuți de directorul interimar al Centrului Național al Dansului (CND), Ion Tugearu, au criticat extrem de dur decizia Ministerului Culturii și Cultelor (MCC) de a reprograma, cu numai o zi înainte, concursul pentru desemnarea noii conduceri a acestui centru. Coregrafii au acuzat, de asemenea, modificarea pe ultima sută de metri a regulamentului de concurs, în favoarea unuia dintre candidați, precum și a regulamentului de funcționare a CND. Tinerii consideră că în spatele acestor „manevre oculte” se află un grup de coregrafi în frunte cu Sergiu Anghel și Liliana Iorgulescu, soția ministrului Adrian Iorgulescu, care doresc să acapareze și această instituție a dansatorilor independenți.

R. Chiruță

Mihai Mihalcea, unul dintre candidații la șefia CND, Eduard Gabia, Manuel Pelmuș, Florin Fieroiu și Ion Dumitrescu au

susținut, într-o conferință de presă ce a avut loc marți, 6 decembrie a.c., că acțiunile Ministerului nu duc decît la o „instituționalizare a coteriilor”. „MCC susține că amînarea s-a făcut la

cererea membrilor breslei și pentru ca regulamentul de concurs și de funcționare a Centrului Național al Dansului să fie modificate. Dar nu ni se precizează despre ce membri este vorba, pentru că nu știm pe nimeni care să fi făcut o astfel de cerere”, a declarat Mihai Mihalcea, afirmație susținută și de Ion Tugearu. Mai mult, coregrafii au precizat că o propunere de regulament a fost trimisă MCC chiar de ei, în urmă cu cinci luni, dar de atunci nu s-a întîmplat nimic. Pînă în prezua concursului.

Manuel Pelmuș a susținut că o persoană din minister, pe care nu a vrut să o nominalizeze, i-ar fi avertizat, prin directorul Administrației Fondului Cultural,

Adriana Grecu, că există un grup care face presiuni pentru a intra în comisia de concurs. „Era vorba de Sergiu Anghel, de Liliana Iorgulescu. De altfel, comisia a și fost schimbată pe ultima sută de metri, unul dintre noii săi membri fiind chiar Sergiu Anghel”, a precizat Manuel Pelmuș. Acesta a adăugat că toate încercările de a intra în audiență la secretarul de stat Ioan Onisei pentru a-și exprima nemulțumirile au eșuat, în cele din urmă avînd o discuție cu consilierul ministrului pentru arta spectacolului, Livia Săndulescu. La presiunea coregrafilor, MCC a făcut totuși o concesie. A cerut mai multor instituții, printre care Universitatea Națională de Artă

colaj foto: Ion Barbu

bine imaginii unui MCC pentru care perioada de grație din partea presei a cam trecut. Același minister își dovedește incapacitatea de a mai intra în dialog cu presa altfel decît prin comunicatele și afirmațiile cam penibile ale reprezentanților săi (de genul celor formulate de Livia Săndulescu: „Tot noi decidem”, „Mihalcea e angajatul MCC, deci

să-și bage mințile-n cap”). De cealaltă parte, domnul Sergiu Anghel se răfuește cu presa în drepturi la replică, făcîndu-i pe Mihai Mihalcea, Cosmin Manolescu sau Manuel Pelmuș repetenți și (felicitări pentru ortografie!) „streeperi”.

Restul detaliilor le găsiți în articolul din aceste două pagini.

„instituționalizarea coteriilor“

Teatrală și Cinematografică București, Uniunea Interpretelor, Coregrafilor și Criticilor Muzicali, Opera Națională, TVR, să desemneze persoane care să facă parte din noua comisie. „Numai că același Sergiu Anghel este profesor la universitate, iar asistenta sa, Elena Zamfirescu, este nora rectorului Florin Zamfirescu. De asemenea, Anghel este un membru important Uniunii. Atunci, ce încredere să avem că în noul juriu nu vor fi propuse aceleași persoane contestate de noi?“, s-a întrebat Manuel Pelmuș. Prin urmare, dansatorii au cerut un juriu internațional și participarea presei, ca observator, la alegerea noului șef al Centrului Național al Dansului.

Regulamentul, modificat convenabil

Coregrafii au acuzat Ministerul Culturii și Cultelor că a modificat regulamentul de concurs în favoarea unui al treilea candidat, Ana-Maria Munteanu, fostă directoarea a Teatrului de Opere-

Eduard Gabia, Mihai Mihalcea, Manuel Pelmuș, Florin Fieroiu și Ion Dumitrescu îi cer ministrului Iorgulescu să se delimiteze de presiunile breslei coregrafilor

tă „Oleg Danovschi“ din Constanța. Astfel, a fost scoasă din condițiile privind participarea la cursa pentru șefia Centrului Național al Dansului aceea care cerea „studii medii de coregrafie“, tocmai pentru că Ana-Maria Munteanu nu deține un liceu de specialitate, a speculat Mihai Mihalcea. Mai mult, susțin protestatarii, aceasta s-a în-

scris în concurs abia după ce a fost reprogramat. Coregrafii cer acum anularea actualului concurs și organizarea altuia. „Un concurs-sforărie anulează din start însăși ideea de confruntare autentică și viabilă. Dacă-l gîrați (se referă la ministrul Adrian Iorgulescu - n.r.), nu faceți decît să vă compromiteți și să vă transformați

autoritatea într-o minge de ping-pong. Poate că, cine știe, pe ultima sută de metri, veți avea inteligența de a vă delimita de presiunile unei bresle care încearcă să vă reducă la funcția de executant și nu veți face din concurs o cursă dinainte cîștigată“, arată protestatarii într-o scrisoare deschisă.

Ministerul Culturii închide porțile

Ministerul Culturii și Cultelor a avut o atitudine agresivă la adresa coregrafilor protestatari. Prezentă la conferința de presă organizată de aceștia, consiliera ministrului, Livia Săndulescu, i-a avertizat că se află pe teritoriul MCC, care subvenționează Centrul Național al Dansului. „Iar domnul Mihalcea trebuie să țină cont că este angajat al MCC“, a precizat domnia sa. Acuzelor de lipsă de transparență, Livia Săndulescu le-a răspuns că „viitoarea comisie va fi anunțată abia în ziua concursului, pentru ca membrii săi să nu mai fie supuși la presiuni“. Apoi a adăugat că ministerul nu dorește să intre în polemică cu coregrafii și că singurele informații privind acest concurs vor fi furnizate doar prin comunicate de presă sau prin purtătorul de cuvînt. Așa încît, tot marți, 6 decembrie, MCC a remis următorul comunicat:

„1. Ministerul Culturii și Cultelor este instituția abilitată prin lege să realizeze și să aducă eventuale îmbunătățiri la regulamentul de funcționare a unei instituții precum Centrul

Național al Dansului sau la condițiile de concurs pentru ocuparea postului de director al acestuia.

2. Speculațiile și comentariile vehiculate în presă, vădit denaturate, aparțin unor persoane direct interesate. Ele nu fac altceva decît să inducă presa și opinia publică în eroare în legătură cu obiectivitatea și corectitudinea de care dă dovadă MCC vizavi de concursul menționat.
3. Concursul se va desfășura în data de 12 decembrie 2005. Au fost reținute în condițiile respectării normelor legale în vigoare dosarele de concurs a 3 candidați: Cosmin Manolescu, Mihai Mihalcea și Ana-Maria Munteanu.
4. Tocmai pentru a elimina orice suspiciuni referitoare la buna desfășurare a concursului, Ministerul Culturii și Cultelor a solicitat următoarelor instituții să facă nominalizări în vederea constituirii Comisiei de Concurs: Opera Națională București, Televiziunea Română, Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică «I.L. Caragiale» și Uniunea Interpretelor, Coregrafilor și Criticilor Muzicali“.

Radu Pavel GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Prietenii României

În noiembrie am fost invitat la un colocviu literar româno-maghiar organizat de Centrul Cultural Român din Budapesta, cu ocazia apariției unui număr din revista maghiară de literatură SF „Galaktika“, număr dedicat (și) prozei SF românești. Mi-a plăcut organizarea, mi-au plăcut și superba clădire a Centrului Cultural, și eficiența ardelenească a directorului acestuia, Mircea Oprea (el însuși prozator și istoric literar prestigios al SF-ului autohton). M-a impresionat deschiderea *naturală* a redactorilor revistei maghiare spre culturile învecinate, atît de diferită de obsesia noastră de a sări la comparații doar cu Goliații culturii universale, fie ei americani, germani, englezi sau francezi. Dar de emoționat m-a emoționat Milan Resutik, actualul director al Institutului Slovac din Budapesta și fost ambasador al Slovaciei în România.

Domnul Resutik nu e pasionat de SF. Nu pentru asta venise acolo. După ce i-am fost prezentat, am încercat să schimb în engleză cîteva fraze de politețe cu el și cu soția lui, care-l însoțea. N-am apucat. M-a abordat direct în română – nu una perfectă, dar una corectă, pronunțată frumos. Am vorbit despre România, despre Timișoara (aflase că veneam de acolo) și iar despre România. Nici o vorbă despre Slovacia. Asta dovedește și lipsa mea de diplomație, dar, pe de altă parte... n-am avut nici o clipă sentimentul că aș purta o discuție de politețe. Domnul Resutik vorbea în română despre România, cu niște necunoscuți pe care se vedea clar că se bucură să-i vadă... doar pentru că sînt români. Și el, și soția Domniei Sale erau emoționați și nostalgici. Dacă ar fi să fiu cinic, aș putea zice că adulmecau manifestările românești cu o îndrăgostire de îndrăgostiți adolescenți, care încă mai caută urmele unei foste mari iubiri.

Așa s-a întîmplat că mi-am amintit de o seară în care am avut ocazia să stau la masă cu Jonathan Scheele, actualul șef al Delegației Comisiei Europene în România, și cu doamna Scheele. Cu aceeași lipsă de tact, le-am împuiat capul cu povești din România și despre România, deși Alina mă trăgea de mîncă și-mi făcea semn că prea se bat turcii la gura mea. Doar că, într-un moment în care aveam gura umplută cu mîncare, doamna Scheele mi-a explicat cu cîtă îndrăgostire și-a luat în serios misiunea soțului ei. În primul rînd, a învățat repede românește la un nivel remarcabil pentru un străin, cu aceeași seriozitate care-i deosebește pe înalții funcționari occidentali trimiși în misiune (fie și în țări mai ciudate) de omologii (mă rog...) lor români, adesea bucuroși de sinecra ambasadorală sau consulară. De cînd au venit în România – spunea doamna Scheele –, pentru soțul ei aproape că nu mai există weekend. Mai că nu au parte de vreo sîmbătă sau duminică în care domnul Scheele să nu fie invitat undeva în țară. Iar el, inevitabil, se duce. Aici e vorba și de simțul datoriei, dar și de farmecul cu care i-a prins o țară pe care domnul și doamna Scheele au descoperit-o și le-a plăcut.

Aș mai putea pomeni și de prințul Charles al Marii Britanii (nu, cu el n-am cinat, OK?). A fost nevoie de el ca să afle și românii, atît de mîndri de moștenirea lor culturală, că fostele sate săsești din Transilvania sînt pline de biserici-cetăți de o valoare culturală imensă. Pînă atunci, acele așezăminte se ruinau încet-încet, în indiferența tihnită a unor patrioți pentru care România culturală înseamnă doar mănăstirile din nordul Moldovei și litoralul Mării Negre.

Am dat doar cîteva exemple mai percutante. Dar există o mulțime de oameni îndrăgostiți de România, oameni care au fost aici, au învățat sau au încercat să învețe limba, apoi au plecat, însă au rămas cu o nostalgie zdravănă pentru piciorul ăsta de plai. S-a gîndit cineva să-i „folosească“ și ulterior, să le ofere șansa să facă lobby pentru România? Cred că ei ar face-o bucuroși. Ar re-brîndui ei România – și încă foarte bine, căci ar face-o cu sinceritate.

Dar cum nimeni nu-i întreabă nimic, ei se mai învîrt din cînd în cînd, cu aceeași emoție de îndrăgostit, pe unde află că se mai fac manifestări românești. Însă dacă nu mai au funcțiile de altădată, pe noi nu ne mai interesează...

„Suplimentul de cultură“ a publicat în ediția sa din 23 aprilie un amplu dosar dedicat problemelor Centrului Național al Dansului, sub titlul „Dansatorii și coregrafii independenți acuză: Ministerul Culturii mimează dialogul“. Cosmin Manolescu, Mihai Mihalcea și Manuel Pelmuș afirmă în dosarul realizat de Mihaela Michailov că Ministerul Culturii nu își asumă o atitudine tranșantă în ceea ce privește dansul contemporan.

INSTITUTUL CERVANTES
BUCUREȘTI

EVENIMENTE CULTURALE
Institutul Cervantes
(8 - 15 DECEMBRIE 2005)

DEZBATERE

pornind de la numărul *Madrid – metropolă contemporană* al revistei *Secolul 21*
Invitat special
scriitorul spaniol **MIGUEL SÁNCHEZ OSTIZ**

Intervin
prof. univ. **Sorin Alexandrescu**
Mariana Celac - arhitect
conf. univ. **Sarmiza Leahu**
Alina Ledeanu - director, revista *Secolul 21*
Ioana Zlotescu Simatu - director, Institutul Cervantes, București
Joi, 8 decembrie, ora 16:30
Librăria Cărturești, Str. Pictor Arthur Verona, nr. 13

ÎNTĂLNIRE CU SCRITORUL Miguel Sánchez Ostiz

Vineri, 9 decembrie, ora 12:00
Aula 313, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine,
Universitatea București (Str. Edgar Quinet 5-7)

ÎNCHIDEREA ANULUI QUIJOTE
Prezentarea revistei **Steaua** (număr dedicat lui Quijote)

Prezintă
Ruxandra Ceseranu - poetă, prozatoare, eseistă, **Sorin Mărculescu** - poet și traducător, **Ioana Zlotescu Simatu**, alături de reprezentanți ai editurilor Paralela 45 și Grupul Editorial Corint

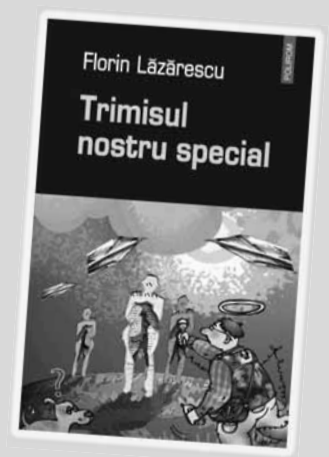
Joi, 15 decembrie, ora 16:30 / Salonul Principal al Institutului Cervantes
Str. Marin Serghiescu nr.12

Institut Cervantes
tel. 210 27 37; 210 47 77 <http://bucarest.cervantes.es>

Parteneri media

Lansare la Iași a romanului „Trimisul nostru special“

Miercuri, 14 decembrie a.c., de la ora 18.00, la Librăria Humanitas „Eugène Ionesco“ din Iași va avea loc lansarea volumului *Trimisul nostru special*, al doilea roman publicat de colegul nostru Florin Lăzărescu. Evenimentul va cuprinde și o discuție pe tema „Lumea presei – de la ficțiune la realitate. Sau invers“, la care sînt invitați scriitoarea Mariana Codruț, jurnalista Emilia Chiscop și criticul literar Doris Mironescu.

Adriana BABEȚI

ARS COQUINARIA

Cio-co, cio-co, cio-co-lata

Iar dulciuri? Îhî. Iar povești de adormit și deșteptat copiii? Îhî. Iar ciocolată? Îhî. Pentru că se nimeri să ne scriem cele 4.800 de semne cu spații chiar de Moșnicolae, ne-am gândit că n-ar strica să aflați și domniile voastre ce ne-a pus moșneguțu' în ale trei încălțări pe care ne-am haloșit a le planta pe pervaz în seara de 5 dec. 2005. Deci: în scumpul și elegantul bocâncel italian din piele neagră oXn, unchiu' George B. ne vîri un bocâncan viguros (linia Pușcaș Marin), care prin ghidușeala unui amic luă formă de ditai licuriciul scipeț pentru brad, *made in China*, plus o ciocolată baștinală cu tricolor și rom; în Reebok (aripa dreaptă) cîțiva prieteni (mulțam, Mircioane, thanks, Miță, mersi, Romi) ne îndesară niște dividiuri cu ciocolată prin titluri; în papucul de pîslă (carouri maro cu bej și clapă de metal în loc de șireturi, păstrat de la bunica) mama ne strecură caietul ei de rețete o cutie goală, alb cu verde, de bomboane Vinga din anii '60 și colecția de ambalaje pt. ciocolăți străine adunată cu trudă în re-obsedantul deceniu 80 de Oana-Țilișor, nepoata de peste mări și țări. Oooh și vai, cît ne-am smiorcîit de alean, cît ne-am blegit de amintiri, dar și cît ne-am înviorat (de plăcere&nervi) vîzînd filmele și cronțănind praline Dufour. Așa ne veni și ideea să tragem toată rubricuța în ciocolată, s-o pudrăm cu cacao și s-o ornăm cu niscai coji de portocale confiate, cum ne învățară tipii de la BBC în primul număr din „Good Food”.

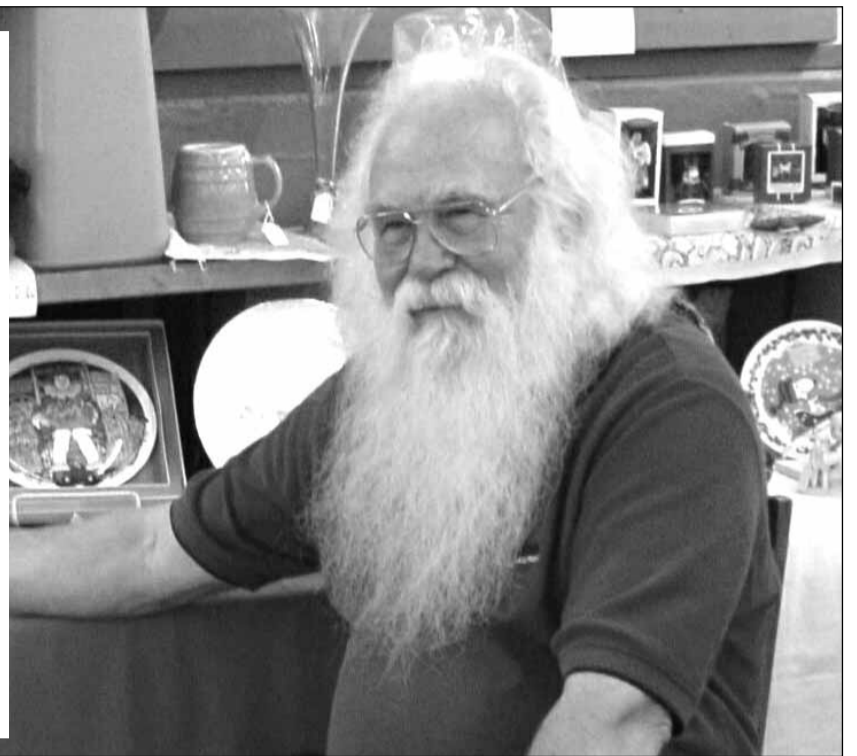
Nici nu apucărăm să înghițim bine dulcegeările că, zvirr, madlena de pe dugheana lui Marcel: cio-co, cio-co, cio-co-laaataaa. Acuma, pe ce punem pariu că numai 14,5% din cititorii noștri vor zvîcni ușor, ca o budincă dr. Oetker, la citirea titlului pe care l-am cocotat în capul coloanei? Nu vă mai chinuiți, căci am cîștigat. Și nu oricum, ci pe verificate, cu un eșantion micuț, dar vioi și cu bună ținere de minte, din care a țîșnit detașat ing. dipl. Crista Joni. Această doamnă nu-i pomenită pentru prima oară acilia, întrucît am ridicat-o la rang de enciclopedie ambulantă a vieții urbane și rurale din Europa Centrală, regiunea Banat, raionul desfătări gastronomice. Abia ce-am lălăit primele măsuri și (din 16 subiecți) domnia sa recunoscu rapid *Ciocolata*, vîrsuită în nemțește prin anii '50 de un fel de gicâpetrescu italo-german, Vico Toriani. Mai mult, doamna Joni dădu glas pe nerăsuflata întregii cîntări, în care signorele sînt îmbiate să le cumpere copiilor ciocolată din Milano, fiindcă micuților, nu-i așa, le place să mînînce doar ciocolată din Milano. Mahmăă, ce cretinătate! Asta ni-i clar, căci atîta gust mai avem, da' ce șuvoi de amintiri șocolatice descătușă ea în noi nici n-avem cuvinte a povești. Sau avem, dar prea puține: *Kandia*, *Pitic*, *Mentine*, *Vinga*, *Bomboane fine de ciocolată cu vișine*, *Ciocolată cu rom*, *Sticlufe de ciocolată cu coniac*, *Prune trase în ciocolată*, miei, ouă, viori, căsuțe, Moși, păpuși, clopoței și cite și mai cite, făcute la cofetăria Violeta. Însă cu asupra de măsură, cutia *Postăvarul* susținută de hitul folcloric urban „ciocolata postăvaru face am uitat ce ca (și) paru; deci ține minte trei cuvinte șcl.”

Cu sufletul gata ostoit, ne repezirăm să vedem dividiurile *Chocolat* de Lasse Hallström, *Charlie și fabrica de ciocolată* de Tim Burton, bașca un film strecurat după miezul nopții pe TVR 2, *Regina ciocolatei*. S-o luăm de la coadă la cap. Regina ne dădu țeapă, căci prospătura din 2005 se chema în originalul său nemțesc *Și hipopotamii se sărută*, chestie care nici măcar nu ne-a enervat excesiv. Dar filmul era ca o cremă caramel brînzită, geaba nureșă și coapta Julia se străduia să fie proprietăreașă unei cofetării și să-l prindă în mreje pe Michael prin șturlubatica lui de fătuță, topită după prăjituri. Așa că i-am tăiat macaroana și, pe la 1,05 am apăsas pe pauză. Cu totul alta fu adîncă simțire ce ne încercă și cugetul, și papila în fața dividiurilor. Pentru că vrem să lăsăm ce-i mai bun la urmă, om zice doar că fabrica aia a lui Charlie, cu Johnny Depp în chip de capitalist al ciocolății, bine pălit la mansardă, nu fu pe gustul nostru. Ce feerie? Care basm pentru toate vîrstele? Să vă spunem, pe bune, că am nădușit de groază, ca în cele mai nasoale coșmaruri, de cum am auzit numele bogătanului nefericit – Willy Wonka? Și că totul, da' absolut totul, de la cascadele de ciocolată, la jeleuri, la omuleții negricioși sau la veverițele care decojesc nuci, ne-a lăsat un gust amar. Oare să nu mai știm ce-i post-post-modernismu-n film? Oare ne-am senilizat? Ne-am acrit? Dacă-i pîn-acolo, da.

Ehehei, da' cu *Chocolat* (văzut a treia oară), ne-am scos pîrleala. Asta, da, o dulceată de film, cu zîna șocolaterii mondiale și-a zîmbetului absolut, Juliette Binoche. La cererea publicului, l-om degusta cît de curînd.

Poveste despre domnul Crăciun, Moș

„Ho, ho, ho, Merry Christmas everybody!” vă urez tuturor și-o să-mi spuneți, arătînd spre calendar, că m-am grăbit, Crăciunul mai întîrzie... Și-am să vă răspund, luîndu-vă de mîini prin magazine decorate cu globuri și stele aurite, că este aici, printre noi, că ne umple pieptul de spiritul sărbătorilor și pungile de cadouri, în defavoarea buzunarelor. În magazine a sosit Crăciunul. Se vînd laptopuri cu rămurele de brad pe tastatură, periute de dinți automate cu fundițe argintii, aparate electronice foarte utile precum cel de fiert ouă sau uscat salata, bomboane, jocuri, sutiene imprimate cu Snoopy, cîrlige sub formă de reni, suport de sticle din barba lui Moș Crăciun, șosete de bumbac, cosmetice cu pînglicuțe roșii. Iar profitul... v-ați gîndit vreodată cine se îmbogățește din toate acestea? Moș Crăciun, bineînțeles.

Mădălina COCEA

COOLTURISME

O avere imposibil de calculat

La începutul lunii decembrie, revista americană „Forbes” a realizat un clasament al celor mai bogate 15 personaje de ficțiune. Pe locul I se află, imprevizibil, dar destul de logic, domnul Claus, Santa. Vîrstă: 1.651 de ani (conform cercetătorilor americani). Reședință: Polul Nord (deși poate fi văzut deseori și în New York). Stare civilă: căsătorit, fără copii (potrivit filmelor Hollywood). Principala sursă a cîștigurilor: industria jucăriilor și a dulciurilor. Avereă netă, în ciuda eforturilor editorilor revistei „Forbes” și, probabil, a nenumăratelor cereri depuse la Oficiile pentru Registrul Comerțului din toată lumea, a fost imposibil de cuantificat în dolari, astfel încît este prezentată prin sugestivul „∞”. Simpaticul moș este urmat, în clasament, de Oliver „Daddy” Warbucks (a cărui avere a ajuns anul acesta la 27,3 miliarde de dolari, grație unor contracte încheiate cu armata americană angajată în războiul din Irak), Richie Rich, moștenitorul de doar zece ani al unei averi de 17 miliarde de dolari, Lex Luthor (al cărui mandat prezidențial a luat sfîrșit în urma unui scandal dezvăluit de Clark Kent în paginile ziarului „Daily Planet”, avere sa fiind în creștere însă față de ediția precedentă a

clasamentului, de la 4,7 miliarde la 10,1 miliarde de dolari).

Pentru cei care se îndoiesc de precizia acestui clasament, editorii revistei „Forbes” și-au explicat metodologia cit se poate de clar. Nu au fost luate în considerare personajele mitologice sau folclorice, ci doar cele fictive, parte a unei povești sau a unor serii de povești, filme, desene animate etc. Candidații trebuiau să îndeplinească condiția *sine qua non* de a fi, în propriul univers, putezi de bogăți. Excepția notabilă este chiar ocupantul primului loc: Moș Crăciun, pe care realizatorii topului mărturisesc că, pur și simplu, „n-au rezistat” să-l ignore.

Bătălia dintre Scrooge și Crăciuni

Magnatul industriei de jucării a reușit să-și păstreze poziția de lider al clasamentului „Forbes” al celor mai bogate personaje fictive, în ciuda unor probleme pe care le-a avut, în ultimii trei ani, cu sindicatul spiridușilor. Potrivit revistei, spiridușii se plîng de salariile mici și refuzul încăpăținat al angajatorului de a-și plăti contribuția la asigurările de sănătate, precum și de tehnicile de intimidare a sindicatelor, împrumutate din filmul *Santa Claws*. De asemenea, activitatea fabricii de jucării a fost puțin obstrucționată de câteva acționări în judecată pentru folosirea muncii minorilor. Domnul Claus se apără spunînd că spiridușii, fiind nemuritori, n-ar avea nevoie nicidecum de asigurare de sănătate, în timp ce copiii puși la muncă au fost pedepsiți pentru că fuseseră obraznici. Analistii prognozează că a-

Ebenezer Scrooge, după ce a trecut printr-o scurtă fază filantropică, a revenit la zgîrcenia sa obișnuită. Salariul său este acum de 927 de ori mai mare decît al lui Bob Crachit.

ceste probleme vor avea un impact minim asupra producției de jucării și bomboane.

Oricum, bătălia pentru locul I va rămîne de actualitate și în cursul anului viitor, mai ales că, per total, personajele cu „spirit de Crăciun” riscă să fie depășite de morocănoșii care disprețuiesc sărbătorile iernii și, în general, toate ocaziile de a face cadouri. Desigur, pe aceștia din urmă i-ar bucura enorm intrarea în top a lui Ebenezer Scrooge, care, după ce a trecut printr-o scurtă fază filantropică în urma traumatizantei experiențe a călătoriei în viitor, a revenit 100% la zgîrcenia sa obișnuită. Actualmente, salariul său este de 927 de ori mai mare decît al celui mai vechi prieten și asociat al său, Bob Crachit. Avereă de 1,7 miliarde de dolari, obținută în sectorul bancar și al investițiilor, i-a asigurat locul 12 în top. Poziția celor „buni” mai este amenințată și de un alt Scrooge – de data aceasta, Unchiul Donald Scrooge, al cărui hobby este să se scalde în propriul ocean de bani – și de Lex Luthor, ale cărui afaceri din Metropolis i-au asigurat ascen-

siunea în clasament de pe locul opt pe locul patru.

De partea „generoșilor” luptă Richie Rich, care tocmai s-a apucat de construit un stadion bătut cu diamante pentru prietenii săi, și Willy Wonka, excentricul proprietar al unei fabrici de ciocolată, care și-a reabilitat imaginea în urma filmului autobiografic realizat în cursul anului 2005, dar, din păcate, a înregistrat o scădere a cifrei de afaceri din cauza obsesiei crescînde a oamenilor pentru mîncarea dietetică.

Cu bucurie semnalăm dispariția din top a lui J.R. Ewing, a cărui companie de petrol a dat faliment, acțiunile scăzînd, în timpul acestui an, de la 90 de dolari la 50 de cenți. Tabăra răilor a mai pierdut un membru. Și, oricum, Moș Crăciun îi depășește pe toți în fiecare an, doar din vînzarea copyrightului pentru lookul și „ho ho ho-ul” său, pentru a apărea în filme, desene animate, pe vitrine, globuri, cîrlige, luminări, olițe de noapte, portofele, suporturi de prosoape, așternuturi de copil, papuci, veioze și bomboane. Cumpărături fericite!

Suplimentul lui JUP

Florin LĂZĂRESCU (flazarescu@yahoo.com)

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Șoarece de bibliotecă vs. șoarece de tren

Omul stătea pe o verandă undeva la mare, la o gazdă. Mînca piine cu unt, cașcaval sau parizer. Și brusc își dă el seama c-ar merge și niște roșii. Caută într-o magazie grea, unde găsește: un borcan cu castraveți, o ladă cu vinete, o ladă cu cepe, un borcan de ardei iuți, o ladă cu ardei grași. Dar roșii, canci! (el zice altfel, dar nu-i pot fura întru totul savoarea povestirii). Mai dă pe acolo de niște obiecte, printre care și un frigider scos din priză. Îl deschide și aproape se scapă pe el de frică: în jurul unui bec, se zbenguiau fix cînșpe îngerăși. Doi dintre ei o taie din prima prin magazie, urfind după ajutorul lui nenea Dumnezeu...

Și brusc dau la o parte cartea lui Alex Tocilescu, *Eu et al.*, și-mi dau seama că în compartimentul de clasa întâi al rapidului cu care mă întorceam de la Tîrgul de Carte

Gaudeamus a apărut un șoarece. Nu m-am scăpat pe mine de frică. De ce să mă tem? Nici măcar nu eram singur. Dacă mergeam cu un vapor, mai zic.

Poate acesta era semnalul că se scufundă. Dar în tren – mai ales de cînd cu standardele astea europene –, m-am gîndit că e prevăzut pe undeva ca în fiecare compartiment să fie opoșită și cite o făptură necuvîntătoare. De exemplu, la clasa întâi – un șoarece. La clasa a doua – un șobolan. În cazul rapidului. În personal, Dumnezeu știe ce carcalaci sînt adăpostiți. Cartea era super, de mult n-am mai citit cu atîta plăcere. La tîrg auzisem peste tot că nimeni nu mai citește, așa că m-am bucurat foarte: uite, domnule, a mai rămas un nimeni ca mine care citește. E drept, nu la bibliotecă, ci în tren. Șoarecele a dispărut sub scaun și eu am revenit la lectură...

Vine doamna Mița, gazda, și pune mîna pe o lopată ca să-i bage la loc în frigider pe îngerii răzvrățiți. Pe unul l-a prins ușor, înghesuindu-l într-un colț. Celuilalt a fost nevoită să-i ardă o lopată pe spate. În fine, i-a aruncat pe amîndoi în frigider. Și

personajul lui Tocilescu o întrebă: „Bine, dar ce faci cu ei?”. „Păi, tu ce-ai crezut, că azi la prînz ai mîncat porumbel?”, zice Mița...

Mi-a plăcut povestirea, dar mi-a transmis așa, un soi de furie, fix în momentul în care a reapărut șoarecele de sub scaun. M-am gîndit să-i ard un bocanc peste cap. Și, brusc, am avut viziunea următoarei scene: eu voi strivi animalul și, normal, mă voi gîndi cum să scap de cadavru. Coș de gunoi nu există în compartiment. Îl voi apuca de coadă, cu gîndul să-l arunc în veceu. Mă voi îndrepta către ușă, aceasta se va deschide și în cadrul ei se va ivi un copil îmbufnat, din compartimentul de alături – „Nene, n-ai văzut pe aici un fel de șoarece? E porcusorul meu de Guineea?!”.

I-am făcut șoarecelui un semn discret cu mîna ca să plece, apoi am băgat nasul în pagini și am terminat de citit cartea.

Alex SAVITESCU

LA LOC teleCOMANDA

Wazzup?

Dear Ms. Rice,

V-am admirat zîmbetul jumătate de oră, marți seara, în direct, pe toate televiziunile românești. Am ascultat cu atenție vorbele pe care le-ați adresat românilor prezenți în sală, prin studiourile patriei și pe la casele lor. Nu știu, sincer, dacă ați avut un rating prea mare. La ora cînd vă țineți speech-ul, rulați, în voie și nestingerite de nimeni, niște producții numite telenovele. Românii au apetență pentru seriilele de acest gen, la fel cum, cred, există și americani pe care orice soap-opera îi face să uite, din cînd în cînd, că lumea luptă contra terorismului (la fel cum, în paranteză fie spus, trupa românească „Big Holiday” face audiențe comparabile cu show-ul lui David Letterman).

E drept, principalele canale au ținut să marcheze momentul sosirii dumneavoastră în Budap... Bucharest, fiecare aducîndu-și „prinosul de recunoștință” pentru descălecarea aeriană a cărei autoare ați fost. Unii dintre ei au titrat, ca pe CNN, „Ziua Recunoștinței”. E drept, au exagerat puțin, dar e explicabil de ce. V-a zis-o, cred, și ministrul nostru de Externe: oamenii din colțul ăsta de Europă vă așteaptă de vreo șaizeci de ani. De fapt, nu ei, ci bunicii lor, dar, precum în filmele gen Wall Street, simțăminte profunde se transmit din tată-n fiu. Dar probabil că știți lucrul acesta, din moment ce v-ați specializat, după cum am citit în biografia dumneavoastră (am văzut pe net!), pe problemele din Europa răsăriteană. Și mai cunoașteți, desigur, că mulți dintre fanii SUA de pe la noi au uitat, între timp, de poporul american, ocupați fiind cu altele; sperînd să-l vadă pe G.I. Joe mîncînd „marmaliga” la masa lor, au avut privilegiul de a mînca bătaie, sub aceeași masă de tortură, de la Gică Secu. Cam același lucru de care administrația pe care o reprezentați, astăzi, este suspectată prin diverse cercuri militantisto-pacifiste internaționale.

Să lăsăm însă istoria la o parte. În fond, nici un colț de hîrtie mîzgălit în grabă acum șaizeci de ani și nici o acuzație mai mult sau mai puțin voalată nu trebuie să stea în calea prieteniei de astăzi. Am observat că v-ați amintit de „curcubeul” care-a spințecat văzduhul capitalei în urmă cu trei ani, cînd președintele Bush jr. și-a dat mîna cu președintele Iliescu. Și că, într-un acces de patetism tipic românesc (domnul Băsescu n-a stors totuși nici o lacrimă), explicabil poate într-un asemenea moment marcant pentru guvernarea republicană, ne-ați numit „frați”. Eu unul, vă spun sincer, n-am înțeles prea bine chestiunea cu „frații”. Poate pentru că sînt singur la părinți, veți zice. Sau poate pentru că, sincer, nu găsesc nici un termen de comparație între autostrăzile americane și drumurile de țară de la noi, la fel cum nu văd nici o asemănare între casele din America și cutiile de chibrituri din România, *idem*, între bugetul de un miliard și jumătate de dolari de la Stanford University, unde ați predat, și cel de cîteva milioane din instituțiile noastre.

Veți zice, poate, că privesc lucrurile la suprafață; că sînt superficial în a judeca importanța acordului semnat ieri, care a monopolizat jurnalele de știri. Nu e vorba despre asta. Dar mă frămîntă, irevocabil, fraza aceea în care ați inserat cuvîntul „frați”. Sau o fi doar un tic biografic, așa cum am constatat că se utilizează prin Alabama, statul în care v-ați născut, unde femeile își zic, cînd se văd, „wazzup, sister?”.

„Fotomaron” în „Suplimentul de cultură”

Centrul Cultural Francez din Iași și „Suplimentul de cultură” vor prezenta, începînd cu acest număr, în pagina a 5-a, fotografiile cîștigătoare la concursul pentru amatori „Fotomaron”.

Proiectul „Fotomaron” s-a încheiat săptămîna trecută, cu vernisarea expoziției de fotografie la Centrul Cultural Francez din Iași. Participanții au făcut pe data de 15 octombrie, timp de 12 ore, fotografii pe 12 teme, cu aparate clasice sau digitale, ilustrînd subiecte precum „Autoportret”, „Contraste”, „Iași”, „Mici și bere”, „Pe stradă”, „Și de ce nu” sau „Solidari”.

La concurs s-au înscris aproximativ 250 de participanți, fiind premiate cîte două fotografii pentru fiecare dintre cele 12 teme. De asemenea, au fost desemnați cîte trei cîștigători la categoria „12 fotografii” și trei cîștigători cu vîrsta sub 18 ani.

La începutul anului 2006, expoziția „Fotomaron” va fi prezentată și în Franța, la Ville-neuve d'Ascq.

Contraste – Andrei Nacu Locul I

Salutări de la Petrila

de **ION BARBU**

Bobo și Bobi

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

Invitație la parastas

Dacă e weekend, e normal să burdușim mașina cu prieteni și să ne plantăm strategic în molu' central, întrucît s-a dovedit că vînaștoarea în haită are aceeași eficiență ca și cumpărăturile în ceată.

Ideea e simplă și bună: luăm curpapir și cutii de ceai, mîna de la mîna, pe care le punem într-o singură sacoșă. Și toată șmecheria e cine duce traista. Adecă dacă vreunul dintre noi întîlnește vreo cunoștință, pac! sacoșă în brațe și sărpraiz! Ce mă bucur că te văd! Acum să mă scuzi, că tre' să duc *cumpărăturile* (apăsât) la *mașină* (mori de oftică, fir-ai al dracului de ciufut)! Și l-ai umplut de sînge.

Tocmai văzuse nevastă-mea o vecină și se ducea cu papornița s-o umilească și să triumfe definitiv în comitetul de locatari. O priveam admirativ și parcă îmi părea rău că nu am și eu ocazia. Și, total distrat, arunc privirea pe un stînduleț care oferea „invitații pentru toate ocaziile”.

Chestii de genul „mămica și tîticu vă invită să vă bla bla bla cumetrie” sau „eu te-am ales din mii de stele și pe drumul vieții vom etc. etc”. Numai cremă, numai aurii și filigram. Cacaî afacere.

Invitații pentru cele mai importante momente din viața lui Gogu – botez și cununie... hm, da' parcă ceva lipsește. Ezact! Nu există invitații pentru cel mai frumos moment din viața nevestei bătute și

a copiilor flămînzi ai lui Gogu: cherirea românului.

Eu cam așa le văd: pe un fond negru, un scris curbat și afectat, ușor tremurat, prin care moștenitorii rezervatari anunță cu jale (mă Iași?) că bunica a mierlit-o și ne invită la un borș și sarmale de post la cantina CFR. Dom'le, măcar atît efort să facă uliții și vulturii ăștia, dacă tot se îmbuibă cu casa și carnetul cec al babei.

Bineînțeles, eu aș lărghi oferta, pentru vipuri, mafioți și afaceriști cu datorii, pentru care aș edita invitații speciale, din cea mai bună hîrtie și suflăte numai și numai în aur 24 k. Eventual, cine se simte cu chistolul la tîmplă sau așteaptă din varii motive vreo vizită de la un domn chel pe nume Igor, poate să-și aleagă din timp modelul preferat.

Aș scoate pe piață și varianta *de luxe*, cu poza veșnic-dispărutului pe copertă. Cu rugămîntea să se prezinte din timp la pozat, că dacă Igor țintește fața, iese ca dracu'.

Bobi

Emil BRUMARU (hobbitul@yahoo.com)

DUMNEZEU SE UITĂ LA NOI CU BINOCLUL

Împotriva baronului von Münchhausen (I)

Începem studiul exhaustiv, definitiv și purgativ al nemaipomenitelor cruzimi ale baronului Münchhausen, bombate, mai cu seamă, în vînătorile sale. Să ne înțelegem. Un vînător este un om cinstit. Pune pușcociul la ochi, trage (POC!) și, dacă-i bun țințaș, pasărea sau animalul cade domol spre a fi luată/ și adusă/ în tolbă în vederea, mirosul, sfîrșitul și plescăitul tocănițelor viitoare. Nu la fel procedează Münchhausen. Dînsul este, indiscutabil, un sadic, chiar dacă jovial (poate și din cauza vinului îngurgitat), născocind cu o nesfîrșită plăcere cele mai complicate, mai rafinate, mai lente metode de ucidere a vînătorului. Münchhausen ar fi făcut o figură strălucită ca inchișitor. Desigur, cruzimile lui au (întotdeauna?) și grație, și umor. Dar a omorî cu grație și umor nu este de o mie de ori mai teribil?

Cum vinează baronul niște banale rațe sălbatice, măcăind, ba de una, ba de alta, ca între ele, pe suprafața unui lac? El leagă c-o sfoară o bucățică de slănină înghițită și eliminată sistematic de un întreg cîrd, încît, la urmă, toate gălăgioasele făpturi, amuțite acum de stupoare, sînt înșirate ca mărgelile pe ață. Asta nu ar fi nimic. Münchhausen, pentru a-și mări delicia, se lasă transportat, agățîndu-se de capătul liber al sforii, prin aer, de rațele cu mațele făcute ferfeniță! Iar ca să coboare din nou pe pămînt, pune în aplicare „un gînd năstrușnic”: „...începui să răsucesc gîtlejul rășuștelor (observați diminutivul mîngîietor și dulce, sușotit sacrificatelor? – n.m.), unul după altul (observați candoarea eminesciană: – «Eu număr, ah, plîngînd» – cu care contabilizează strangulările? – n.m.), și, așa, mă lăsai lin și cu înțetul (observați ce plăcută i-a fost aterizarea purtînd în spate cadavrele calde încă sub pene? – n.m.) prin coșul casei (vilei! – n.m.) mele pe vatra din bucătărie...”.

Cum se descurcă baronul nostru, bietul!, cu o vulpe neagră a cărei blană prețioasă nu vrea s-o găurească la întîmplare? Ideea îi vine pe loc. Scoate plumbul din țevă și „un cui zdravăn de fîmplărie” (de remarcat că poartă permanent, ca un obsedat sadea, fel de fel de unelte cu care se poate schingiui). Pe urmă trage (POC!), pironind vulpea de coadă pe scoarța unui copac lîngă care dînsa sta ingenuă, neștiutoare la ce suplicii va fi supusă. Apoi... dar să-l lăsăm pe însuși von Münchhausen să ne explice! „Apoi, apropiindu-mă liniștit de cumătră (vedeți cu cît sînge rece glumește cu cîteva clipe înainte de incalificabila-i faptă? – n.m.), o tăiai cu cuțitul de vînătoare cruciș peste ochi și punînd mîna pe bici îi cărai pe spinare, pînă ce o făcui să-și iasă din frumoasa ei blană.” Imaginați-vă ceva mai cumplit! A jupui de vie o vulpe ținută de coadă e deja monstruos. Dar a-i cresta în prealabil pielea capului ca să aibă pe unde „să-și iasă din frumoasa ei blană”, îndemnată fiind cu plesnituri de bici, deci, practic, a o determina să se *autojupoie* într-un soi de strip-tease bestial, șiroid de sînge, e de o subtilitate a ferocității ce atinge demența. Ei bine, știți cum savurează spectacolul, bo-emul, „eminescianul” („Privitor ca la teatru!”) baron? Citez înfiorat: „Era o plăcere și o minunăție să vezi una ca asta” (s.m.). Orice comentariu e de prisos. Baronul von Münchhausen nu trebuia lăsat la vînătoare de Gottfried August Burger! Fiindcă iată la ce atrocități se dedă, în văzul lumii, de cîteva sute de ani...

Să trecem peste episodul cînd baronul duce cu el acasă (la vilă!), cu zăhărelul, o scroafă oarbă, infirma crezîndu-se condusă, filial!, prin pădure, de godacul ei. Minuscula mîrșăvie de a păcăli un animal nevăzător nu-i pe măsura aspirațiilor întru dandanale satanice ale lui Münchhausen. Ce face însă cu un mistreț? Acesta, repezindu-se să-l înhațe, își înfige colții, calculînd prost distanța, într-un trunchi de copac. Orice vînător *fără armă*, cum era baronul, săracul!, în situația respectivă, ar fi plecat răsuffînd ușurat. El, nu! la un bolovan și-l bate meticolos în cap, ca să i se înfunde dantura mai adînc în lemn!!! O distracție în plus, copii! O.K.?

(va urma)

Un franciscan al scrisului: Florin Lăzărescu

Trimisul nostru special îl confirmă pe Florin Lăzărescu drept un profesionist al literaturii, un practicant care știe că, pe lîngă talent sau „idee de roman”, mai ai nevoie și de știința scrisului. Romanul

apărut acum cîteva săptămîni este mai mult decît o istorie cu sensul la urmă: e o scriere densă, construită din rețele de înțelesuri, ceea ce transformă operația de interpretare a textului într-o problemă de fiecare pagină.

„Un joc amezător de puneri în abis”, notează prefațatorul Paul Cernat și nu se înșală deloc. Cu fiecare nouă piesă a puzzle-ului narativ, cu fiecare nouă poveste și cu fiecare dialog, Florin Lăzărescu amplifică un tablou pe care nu l-am fi bănuțit de la prima pagină atît de cuprinzător.

Doris Mironescu

Romanul publicat anul acesta este rezultatul unui montaj literar ingenios de scene care nu se succedă cronologic, ci printr-un șir de asociații mai mult sau mai puțin spontane. Tehnica montajului, testată de autor la scara mai amplă a romanului din 2003, *Ce se știe despre ursul panda*, era împrumutată din filmele lui Quentin Tarantino și, trebuie spus, mimarea puțin cam prea de aproape a procedeele cinematografice îi dădea acestuia, pe alocuri, un aer artificial care dăuna scrierii. Ingeniozitatea romanului de anul acesta constă tocmai în lepădarea de ficțiunea „pulp” sau mai degrabă în adaptarea acesteia la necesitățile narativii literare. *Trimisul nostru special* este un roman care folosește cu inteligență secvențialitatea cinematografică, profitînd totodată de procedeele literare ale narativii moderne pentru a realiza coerența întregului: puneri în abis, anticipări, reluări, explicări, digresii. Renunțînd la ticurile naratorului-cameraman, narativii focalizează cu mai mare claritate pe călătoria către Rai a unui reporter agresat de badi-garii prezidențiali, apoi

pe agonia unui țigan care ia o supradoză de cocaină sau pe dialogurile schizofrenice cu sine însuși ale unui terorist arab în România. Pariul este de a face ca aceste evenimente să se lege între ele fără ca vreunul să pară gratuit. Și, grație (încă o dată) ingeniozității autorului, toate se leagă în final. Dar oare numai în final? Și oare doar o coerență narativă este de urmărit aici?

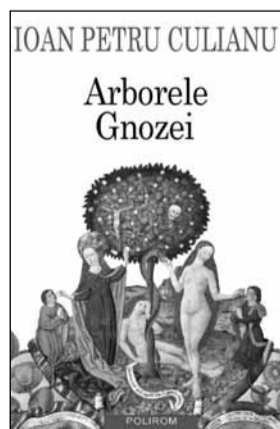
Copilăria și brutalitatea istoriei

Este de remarcat în romanul nou apărut o bună adecvare a ambițiilor autorului cu psihologia personajelor sale. Dacă în scrierile anterioare dialogurile spumoase intrau uneori în conflict cu naivitatea eroilor, de astă dată romancierul își stăpînește mult mai bine mijloacele. Trama epică, una plină de miracole și aventuri neverosimile, este înțesată cu cîudați, umiliți și obiști, dar mai ales cu eroi naivi, de o bunătate îngerească, ce îi aduce mereu în preajma miracolelor, aflate parcă peste tot. Cu toții sînt victime născute, nu făcute, fiind fragile, predestinate exercițiului aleatoriu al violenței încă din copilărie.

Ziaristul Antonie este un fost copil găsit, crescut în pădure în anii comunismului de un tată care transformă realitatea din jurul său în poveste, iar mai apoi de un anahoret, un om sfînt,

Florin Lăzărescu, *Trimisul nostru special*, prefață de Paul Cernat
colecția: „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2005

SEMNAL

Lucrarea de față este ultima pe care Ioan Petru Culianu a pregătit-o pentru tipar (a apărut postum, în 1992) și avea să devină nu doar „o versiune integral revizuită” a *Gnozelor dualiste...*, ci o carte nouă și revoluționară, în care apare conturată *metoda* lui numită *morfo-dinamica*. Analizînd un material istoric uriaș, acela al curentelor religioase dualiste, de la gnosticism la catharism, Culianu descoperă postulatele comune ale doctrinelor lor și definește aceste curente drept „obiecte ideale”. Teoretic, în lumina morfo-dinamicii, orice alcătuire a minții umane este predictibilă, inclusiv mecanismele de funcționare ale minții înseși. Temporalitatea și jocurile de putere ale istoriei aparțin unor dimensiuni diferite ale realității – dar jocurile de putere pot interveni oricînd brutal, tragic, în jocurile minții.

Din cuprins: Dualismul: o cronologie • Mituri despre gnosticism: o introducere • Mitul gnostic 1: Înțelepciunea căzută • Mitul gnostic 2: Demiurgul ignorant • Abolirea Legii și a Tatălui real: Marcion din Sinope • Mitul maniheist • Paulicianismul sau marcionismul popular • Bogomilismul: un pseudodualism • Cele două religii ale catharilor • Arborele Gnozei • Nihilismul modern

Ioan Petru Culianu, *Arborele Gnozei*, ediția a II-a, traducere de Corina Popescu, colecția: „Biblioteca Ioan Petru Culianu”, Editura Polirom, 384 de pagini, 24.50 RON

care, de altfel, începe să miroase a tîmnie la bătrînețe. Și draconic redactor-șef Cristi, care zbiară la toți subalternii, ascunde în sine amintirea unei copilării petrecute sub semnul unei muzici divine create de tatăl său, dirijorul, întreruptă și ea de o mișcare incontabilă a molohului comunist. Teroristul arab Mohammad a fost, în copilărie, un reputat găsit de cămile rătăcite în deșert, moștenind acest simț vizionar de la tatăl său: „Mohammad, tu de-acum ești mare. A venit vremea să mă ajuți. Tu cunoști cămilele și obiceiurile lor, tu cunoști întinderile deșertului. De azi înainte ești trimisul meu“. Pînă și țiganul Elvis, vînzător de droguri prin tramvaie, își consolează existența amărită cu imaginea bunicii sale, ghicitoare în cărți și vrăjitoare veritabilă.

Iată deci o preocupare consistentă pentru lumea copilăriei, pentru libertatea ei creatoare de armonii, întreruptă brutal de intervenția istoriei. „Trimisiu“ lui Lăzărescu din roman vor, toți, să lămurească chinuitoarea problemă a tatălui, care nu este, bineînțeles, decît aceea a rostului existenței lor în lume. De unde se vede că *Trimisul nostru special* ilustrează o temă „de autor“, dar o face cu atîta grație și inteligență, încît tema devine transparentă, imaterială, iar exercițiul estetic al (re)constituirii romanului ocupă centrul de interes al lecturii.

Misterele intertextului

Lăzărescu este un autor fascinat de ideea de creație; fiecare pagină pe care o scrie trădează o nestăpînită jubilație, soresciană aș spune, că participă într-un fel la existență. De altfel, metafora esențială a literaturii sale rămîne aceea a nașterii – și nu întîmplător vorbesc despre „metaforă“, literatura autorului ieșean se hrănește din simboluri, embleme, imagini obsedante. Fiecare scenă e încărcată de semnificații atent reglate, fiecare replică schimbată de personaje trimite și la supratema romanului, constituindu-se într-un intertext intern de toată frumusețea.

Intertextul este o obsesie a literaturii lui Florin Lăzărescu. Toate personajele par să fi citit Shakespeare, Melville, Cervantes și Biblia, iar pentru a-și actualiza aceste lecturi nu trebuie decît să deschidă gura. Toate știu să povestească, iar isprăvile

Florin Lăzărescu (n. 28.03.1974, Doroscani – Iași), prozator, publicist și scenarist. A debutat în 2000, cu un volum de povestiri: *Cuiburi de vîsc*, Editura Outopos, Iași. A mai publicat un volum de povestiri în format electronic: *Șase moduri de a-ți aminti un cal*, Editura LiterNet, www.liternet.ro, 2003, și romanul *Ce se știe despre ursul panda*, Editura Polirom, Iași, 2003. Din 15 ianuarie 2003, scrie on-line un *Jurnal intim* (pe site-ul personal <http://lazarescu.reea.net>). Apariții în antologii: *Ozone Friendly. Iași – reconfigurări literare*, Editura T, Iași, 2002 și *Respiro. Proză scurtă 2000-2002*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003. Colaborări la: „Dilema Veche“, „Observator cultural“, „Suplimentul de cultură“, „Ziarul de duminică“, „Șapte seri“, „Timpul“, „Contrafort“, „Vatra“. Cîștigător al concursului organizat în 2005 de Centrul Național al Cinematografiei, cu scurtmetrajul *Lampa cu căciulă*, care va fi turnat în regia lui Radu Jude. Împreună cu Lucian Dan Teodorovici, scrie scenariile pentru serialul *Animat Planet Show*, o parodie animată gîndită de Divertis, difuzat de Antena 1. Contact: flazarescu@yahoo.com.

căpitanului Ahab și ale lui Don Quijote pot fi comunicate oricui, în orice împrejurare. Autorul utilizează cu virtuozitate ideea *Povestășului* lui Llosa, reconvertind, de pildă, *Poemul lui Ghilgameș* în istorisire morală, dar susținînd și procedura inversă, făcînd, adică, o femeie de serviciu să repete gesturi și formule triviale în truda ei zilnică. Trăgerea istoriilor celorlebre în povești umile și „reciclarea“ întîmplărilor de zi cu zi prin înălțarea lor la demnitatea mitului fac din textul romanului o veritabilă „scară a lui Iacob“, un pasaj către cele cerești, pe unde îngerii Domnului urcă și coboară neîncetat. „Sacralizarea“ și, respectiv, „laicizarea“ unor „mari narațiuni“ ale literaturii universale îl transformă pe Lăzărescu într-un fel de atlet al postmodernismului românesc, chestiune care trebuie privită cu multă atenție.

Literatura este o întîmplare de fiecare zi pentru autorul *Trimisului*..., lucru evident atunci cînd replici hamletiene se încrucșează într-o circumstanță sau cînd fraza „A murit Enkidu, prietenul meu cu care vînam lei“ se transformă în titlu de pri-

ma pagină într-un ziar al inactualității, imaginat de reporterul Antonie. Intertextul acesta epidermic, de suprafață, nu mai are funcția de a face aluzii către un public de inițiați, obligînd la citirea unui text prin altul, anterior, și vindicînd „anxietatea influenței“ prin asumarea „melancoliei descendentei“... Chiar dacă, în calitate de absolvent de Litere, Florin Lăzărescu cunoaște foarte bine teoriile textului, nu o astfel de utilizare a lor este în cauză.

Pentru romancierul ieșean, ecourile (oricînd permutabile) din Dostoievski, ca și cele din Biblie, funcționează ca niște semnale ale aceleiași jubilații a creației. Mai important decît orice discurs „la temă“, Lăzărescu apreciază punerea în abis, exprimînd sentimentul euforic al libertății de a naviga între diferitele paliere de semnificații ale unui text, ca și cum ai comuta între diferitele niveluri ale existenței, între boschetar și Dumnezeu. Jubilația, în acest caz, nu mai este una livrescă, cu o genealogie ușor de trasat și care nu mai oferă surprize. Ea semnaleză posibilitatea refacerii unei legături pierdute între

Tată și Fiu, între lume și creatorul ei.

Frumusețea de fiecare zi

Modalitatea lăzăresciană de a „coborî în profan“ apologurile biblice și replicile hamletiene îl transformă adesea într-un predicator, un tîlmăcitor pentru cei mulți al frumuseții vieții și un hermeneut preocupat de valoarea comunicabilă a literaturii: „De exemplu, tata a auzit de unul care își făcuse un țel în viață din a vîna o balenă – «În viață ești un nimeni dacă nu vînezi ceva», spunea omul acela. Și nu vorbesc de una oarecare, ci de o balenă albă. Știi, astea nu prea pot fi găsite prin toate mările și-atunci a gîndit el că i-ar merge faima dacă ar vîna o balenă albă. Te las să ghicești dacă a prins-o vreodată...“.

Nu cred că, în astfel de pasaje, Lăzărescu face un fel de *captatio* pentru cititorii săi mai puțin inițiați în tainele literaturii. Deși partizan al „democratizării“ actului lecturii, autorul nu își simplifică apologurile din calcul interesat. Cred că trebuie să vedem în tinărul scriitor

Șerban FOARȚĂ (serfoar@yahoo.com)

TELENOVELA NOVA

Un mire fără căpătii

(cap. III)

În episodul ultim, „ex“-ul miresei noastre lasă Rex-ul bujbé, băgîndu-și mîna-n foc ca-n filmul ăla cu Van Gogh (pe care nu-l văzuse, fîncă rîșnea la altă caterincă, – dar arhetipurile is în eternel retur!). Un fis ieșise de aici, cînd Jeana turnase-asupra-i damigeana cu-agheasmă de la sfîntul hram al Bobotezei. (Nu eram de față, – însă cred, cu unii, în mai-credibilul ficțiunii decît al unui adevăr anost, pedestru și-n rîspăr cu logica telenovelei.) Pătrunși de fermecul manelei, mesenii-abia dacă s-au prins că bietul Carlo s-a aprins la figurat, ba chiar la propriu, riscînd amarnicul oprobriu al nașului (prelins deja-n cotloanele lui Marie-Jeanne) și, mai ales, al societății ajunse-n culmea sațietății după ce avusese-n nări iz de pîrjoale sau jumări de om, – noroc că nu și-n gură... În continuare, o figură.

ieșean un veritabil franciscan al scrisului, cum nu prea se găsesc în lumea noastră literară. Poveștile sale se cer împărțite tuturor datorită fascinației evidente pe care o simte, probabil, autorul față de frumusețea localizată în textele literare. E un bun absolut și, în plus, nu costă nimic: de ce să n-o faci cadou și celorlalți? Frumusețea e un miracol laic, la care toți au acces, va declara și unul dintre personajele romanului: „Eu unul, drept să-ți spun, nu știu sigur dacă există Dumnezeu, dar știu că minunile există“.

Trimisul nostru special este un roman excelent orchestrat, care dă măsura unui autor surprinzător de solitar în demersul său, cu toată voga postmodernă a momentului. Florin Lăzărescu a scris o carte aptă să intereseze cititorul de toată mîna, stîrnind delicii și curiozități fie pentru narațiunea savuroasă, fie dato-

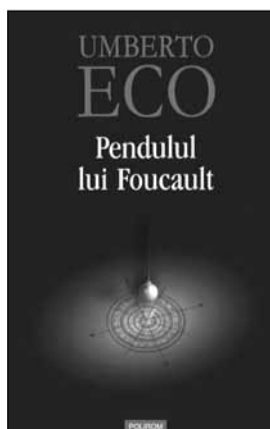
rită ușurinței grațioase de a naviga printr-un intertext arborescent. Șade bine să spui, în finalul unui astfel de comentariu, că în cazul autorului e vorba de „mai mult“ decît de inteligență, cu implicația că inteligența este dispensabilă în scrierea unui roman, dacă tot ai talent. Bineînțeles că Lăzărescu se face și purtătorul acestei imponderabile fără de care chiar că nu se poate. Caracteristică mi se pare totuși, în cazul autorului ieșean, știința covîrșitoare a textului, aptă să transmită un entuziasm pentru literatură cum rareori am mai întîlnit. Florin este un fervent al literaturii, găsind în ea valori pe care cei mai mulți dintre noi le neglijează, plîngîndu-se că le-au pierdut în orizontul copilăriei, din cauza profesionalizării nemiloase. Numai că, așa cum se vede din romanul *Trimisul nostru special*, literatura însăși nu le-a pierdut.

SEMNAL

Demonicul, raționalul și iraționalul, fantasticul și derizoriul își dau mîna în romanul lui Nichita Danilov, pentru a reconstrui un univers în aparență extrem de logic, unde orice adevăr devine posibil. Ca, de altfel, și reversul său. Extraterestrul, coborît din lumea esențelor sau a „alcoolorilor pure“, cum spune el, în realitatea brută, bîntuie încă de fantasmăle totalitarismului, apare în ochii Mașei ca un fel de umbră a lui Anticrist, dacă nu chiar ca Anticristul însuși. Babulea Tatina, Ippolit Subotin, ca un fel de duhuri sau zei nebuni ai locului, Gligori, bătrîna Bertha, Fevronia și Nicanor, precum și cîteva animale fabuloase ca Evlampia, „gheișa“, Inceal și cei doisprezece șobolănași ai săi îmbrăcați în haine de apostoli constituie o parte din galeria personajelor care umplu cu umor, ironie și absurd acest roman ce se citește pe nerăsuflăte.

Nichita Danilov, *Mașa și Extraterestrul*, colecția: „Fiction Ltd“, Editura Polirom, 264 de pagini, 16.90 RON

Pendulul lui Foucault e un megaroman, elaborat cu ingeniozitate, în care misterul ia naștere printr-o banală întîmplare, cînd trei redactori ai unei edituri de texte ezoterice (deci toți trei mînuitori de semne lingvistice), citind „cifrat“ o „notă de spălătoreasă“, construiesc, printr-un pur joc intelectual, ipoteza misterioasă a unui Complot (Plan) uriaș, inițiat de Cavalerii Templieri (după dizolvarea Ordinului de către regele Franței) pentru păstrarea în custodie a Secretului absolut (a Punctului Fix) al cunoașterii și al puterii. Tot jocul pornește de la faptul că lui Casaubon (autor al unei teze de licență despre Templieri) i se prezintă un manuscris delirant pe această temă. Împreună cu ceilalți doi redactori, Belbo (care devine protagonistul aventurii) și Dotallevi (descifrator al Cabalei), Casaubon intră în vîrtejul semi-ozoi (toate permutările combinatorii pentru a umple golurile Planului), „vîrtej“ ce crește gigantic și, de la un anumit punct încolo, nu mai poate fi dominat de inițiatorii lui.

Umberto Eco, *Pendulul lui Foucault*, traducere și note de Ștefania Mincu, posfață de Marin Mincu, colecția: „Biblioteca Polirom“, Editura Polirom, 760 de pagini, 44.90 RON

„Cultura română e la fel de cunoscută acum ca în ultimii ani ai lui Ceaușescu”

Interviu de Emilia Chiscop

Sînteți profesor de studii românești la Londra. Sînt preocupați britanicii de români?

Sînt preocupați de români și de România, mai ales datorită politicii actualului guvern laburist, condus de Tony Blair. El a arătat un interes deosebit încă din mai 1999, cînd a venit ca prim-ministru în România și a rostit discursul în fața Parlamentului României, cînd a lansat Guvernului României inițiativa să adere la UE. De atunci, există un interes mai mare în Anglia față de procesul tranziției din România și față de greutățile pe care le întîmpină în satisfacerea cerințelor de aderare. Și cred că lumea își dă seama de faptul că nu e ușor să satisfaci într-un termen așa de scurt, de șase-șapte ani, ceea ce alte țări au făcut pe parcursul a douăzeci. Efortul economic, psihologic este imens, iar presa britanică încearcă să explice anumite aspecte ale acestui efort. Ar fi o exagerare să spunem că România sau Bulgaria sînt mereu prezente în presa engleză, însă ele figurează mai des decît acum șase-șapte ani. Iată, de exemplu, gripa aviară e un motiv de îngrijorare, iar faptul că analiza virusului s-a făcut într-un laborator britanic a determinat presa britanică să scrie mai mult despre asta.

În afară de cazurile de gripă aviară, în ce fel se vede România de la Londra?

În primul rînd, e bine că se vede, pentru că, după revoluție și mine-

riade, a trecut oarecum neobservată de către mass-media. Acum e în atenția presei, întrucît urmează să adere la UE și există acest interes față de procesul de extindere, pe lîngă faptul că guvernul englez acordă o mare prioritate relației strategice cu România, în context european și internațional.

Din prefața cărții pe care ați scris-o despre Gheorghiu-Dej, am aflat că relațiile dumneavoastră cu România datează de prin 1965. Știu că sînteți căsătorit cu o româncă și spuneți că socrul dumneavoastră, Andrei Caracostea, v-a ajutat în documentarea cărții. Acolo e menționat Dumitru Caracostea, fostul ministru al Educației din Guvernul Gigurtu, care a fost arestat în timpul regimului Dej...

El e tatăl socrului meu, bunicul soției mele...

În ce măsură interesul față de istoria comunismului românesc a fost influențat de aceste interferențe din planul vieții personale?

Influența a fost mare, pentru că în perioada comunistă, în România, nu se putea scrie prea mult despre situația foștilor comuniști politici. Acest lucru m-a intrigat, ca și faptul că Dumitru Caracostea a fost filogerman. Eu fiind britanic, voiam să înțeleg de ce a fost filogerman, cum putea să se alieze cu Guvernul Gigurtu, un guvern filofascist, și prin ce proces a ajuns Dumitru Caracostea la închisoare. Trebuie spus că în lumea anglo-

„România devenise un prilej de batjocură”

Are România, în momentul de față, lideri politici apropiați ca model de competență și moralitate de cei europeni?

Are politicieni capabili, însă are și politicieni incapabili, nepregătiți pentru pozițiile pe care le au – și aici mă refer la toate partidele politice –, iar numărul acestora din urmă e mai mare. Problema este nu doar a calității oamenilor politici și a dorinței acestora de a se îmbogăți pe spinarea țării, dar rezidă și în faptul că la nivelul administrației locale este foarte multă ineficiență. Iar asta face ca România să nu se ridice la așteptările Uniunii Europene, legislația adoptată de statul român să nu se implementeze, din lipsă de oameni competenți la nivel local.

Puteți oferi exemple?

Nu sînt promotorul președintelui Băsescu, dar observ că a încercat în viața politică românească o

notă de seriozitate în abordarea unor probleme cruciale pentru însănoșirea vieții democratice în România. Înainte de noiembrie 2004, România devenise un fel de prilej de batjocură pentru multe țări din UE. Corupția era în floare, iar guvernul de atunci nu era considerat un guvern hotărît în combaterea ei.

Acum, situația s-a mai schimbat. Avem un guvern care încearcă, sigur, la imboldul președintelui Băsescu, să combată corupția. Dacă ar fi să numesc cîțiva miniștri pe care îi admir eu pentru ceea ce au realizat, ar fi, în primul rînd, ministrul Justiției, Monica Macovei, și ministrul de Externe, Mihai Răzvan Ungureanu, nu pentru că mi-a fost coleg la facultatea din Londra, ci pentru că merită poziția pe care o are și este o persoană care se bucură de un respect deosebit în exterior. Faptul că nu menționez alți miniștri nu înseamnă că nu au, poate, calitățile lor, dar nu cunosc destul de bine ce au reușit să facă în ministerele respective.

saxonă nu există în mentalitatea oamenilor noțiunea de crimă politică. Era deci foarte important pentru mine ce proces politic a dus la condamnarea anumitor oameni – în unele cazuri, procesul nici nu a existat de fapt, ci pur și simplu au fost condamnați administrativ și trimiși în lagărele de muncă. Și aici nu mă refer neapărat la Caracostea, care a făcut parte dintr-un lot profascist și a suferit consecințele acestei apartenențe. Mă fascina, în anii '70-'80, experiența unor foști deținuți politici, experiența Gulagului românesc, complet necunoscut în Occident. Cărțile care abordau problemele românești în anii '70-'80 nu aveau cum să informeze despre ce s-a întîmplat în anii '50-'60. Studiam atunci mai mult pentru informația mea personală. Nu mă gîndeam în epoca aceea că voi avea posibilitatea să fiu publicat în România, scriind despre politica de teroare pe care a adoptat-o regimul lui Dej. Mă gîndeam că poate voi publica ceva în Anglia, dar în anii '70-'80 nu exista acolo un interes pentru România. Interesul se concentra spre politica externă a lui Nicolae Ceaușescu, spre realizările sale, care au avut un mare succes și au deviat interesul occidentalilor de la aspectele mai puțin plăcute ale regimului. Pînă la mijlocul anilor '80, englezul de rînd habar n-avea de calitatea vieții interne din România.

În opinia dumneavoastră, Gheorghe Gheorghiu-Dej a pus temelia regimului de teroare din România. Prin ce se deosebește el fundamental de Ceaușescu?

Fac o mică paranteză, dacă-mi permiteți. Eu am abordat invers cronologic aceste două trepte ale co-

munismului din România. M-am ocupat întîi de epoca Ceaușescu, pentru că mi-a fost mai la îndemînă – am trăit opt ani în România, din '65, și puteam să apelez la experiența mea, la conversațiile avute de-a lungul anilor cu prieteni, cunoscuți. Însă, scriind această carte, mereu cînd vorbeam cu vreun scriitor, prieten de familie, mă întorceam la epoca Dej, despre care știam foarte puțin. Atunci mi-am spus că trebuie să cercetez mai atent epoca aceasta și să scriu despre ea, pentru că existau și mai puține cărți decît despre Ceaușescu, ce avea o oarecare notorietate internațională.

Regimul lui Dej a făcut o revoluție în sensul profund al cuvîntului, adică a schimbat de la rădăcină societatea românească, iar metoda sa a fost teroarea: folosirea poliției politice, a Securității, în slujba unui singur partid. Această revoluție a afectat toată societatea românească de după război, a schimbat viețile miilor de oameni din România într-un mod de neînțeles, de neconceput pentru occidentali. Și încercam să explic, pe înțelesul unui cititor destul de avizat, ce a însemnat comunismul între anii 1945 și 1947 pentru un om de rînd din România, care au fost cele două aspecte ale vieții – pe de o parte, cel privat, iar pe de alta, cel oficial –, cum reușeau oamenii să le impace, să găsească o cale de mijloc. Metodele folosite de Dej au fost mult mai dure, pentru că el a primit sarcină de la sovietici de a impune comunismul. Ceaușescu mai mult a profitat de revoluția lui Dej și a cultivat un anumit nivel de frică în societate, dar, după părerea mea, nu se poate vorbi de o epocă de teroare în vremea lui Ceaușescu...

Exista o teroare la nivel mental...

Da, însă teroarea fusese deja imprimată de către Dej...

Și credeți că Dej a fost un dictator mai diabolic decît Ceaușescu?

E greu de spus. Cred că oamenii au suferit mai mult sub Dej decît sub Ceaușescu. Însă vă pot relata un incident pe care mi l-a povestit chiar socrul meu, inginer constructor. El făcuse închisoare în anii '50 pur și simplu pentru că era fiu de demnitar. Nu fusese condamnat niciodată, însă a fost arestat ca urmare a condamnării tatălui său. În anul 1956, a căzut cupola de la centrul de expoziții din București. Și, el fiind principalul constructor al cupolei, a fost chemat la Dej, care l-a întrebat de ce a căzut. Socrul meu a explicat că proiectul era ceh și fusese pus în practică de români. S-a constituit o comisie să analizeze problema și s-a descoperit că, de fapt, proiectul era de vină, nu constructorii români ce îl pusese în practică. În anul 1985, Ceaușescu voia să construiască podul de cale ferată de la Cernavodă. Și, iarăși, socrul meu a fost unul dintre inginerii implicați îndeaproape în construirea podului.

Teroarea comunistă în România: Gheorghiu-Dej și statul polițienesc. 1948-1965, traducere din limba engleză de Lucian Leuștean, Polirom, 2001

Dennis Deletant

TEROAREA COMUNISTĂ ÎN ROMÂNIA
Gheorghiu-Dej și statul polițienesc.
1948-1965

Viata de-a gata

Literatura de tip „Cum să...” include o colecție de „manuale” care te învață de-a valma despre viață în general și „ramurile” acesteia – căsnicie, sex, grădinărit... Paginile care propun rețete de succes dau indicații precise și înfățișează soluții pentru orice problemă. Dar au, într-adevăr, un fundament științific sau sînt doar „false tratate” de amor ori viață socială? Ne pot oferi astfel de lucrări „cheia reușitei” sau asistăm doar la proliferarea unui nou tip de „literatură”, al cărei succes de piață va trece la un moment dat?

„Suplimentul de cultură” a invitat să răspundă la aceste întrebări cîțiva dintre cei mai importanți autori de cărți practice din România.

Dosar realizat de Ana-Maria Onisei

Cititorul va găsi strategii de evitare a lecturilor inutile

Ion-Ovidiu Pănișoară

Înainte de a încerca să punem un diagnostic unui fenomen, este util să vedem cu ce avem de-a face. De pildă, multe persoane cred că ne aflăm în fața a ceva cu totul și cu totul nou. Eu consider însă că, sub diferite forme, astfel de demersuri au tot existat în istoria cărții. Este vorba despre volumele care, cel puțin la nivel declarativ, își propun să sprijine cititorul în încercările acestuia de a se dezvolta din punct de vedere personal. Problema cu care ne confruntăm astăzi constă în existența unui avantaj atât de larg de teme pe care acest gen își propune să le acopere, încît este probabil ca și celor mai avizați dintre cititori să le fie greu să se descurce în

hățișul provocat de o asemenea diversitate.

Păcînd însă abstracție de aria tematică, important este pentru cititor să-și pună la sfîrșitul lecturii întrebarea: „Cu ce am rămas după ce am citit această carte?” În opinia mea, el se poate afla în fața a trei categorii de răspunsuri: (a) cartea citită i-a folosit în direcția construirii unui univers informațional (a aflat ceva nou) sau a găsit acele exerciții – ori alte elemente folosite – pentru ceea ce va avea de făcut de acum încolo; (b) cartea i-a generat o stare pozitivă, nu a obținut nimic în plus decît o „stare de bine” și (c) cartea nu i-a oferit cititorului absolut nimic, la finalul lecturii

nici o schimbare nu s-a produs în ceea ce-l privește.

Aflat în fața unor asemenea perspective, cititorul trebuie să se hotărască asupra a ceea ce-și dorește și, în funcție de alegerea făcută, să opteze pentru o anumită grilă de lectură. Pornind de la ideea că o carte trebuie să-i ofere cititorului său ceva în plus față de ceea ce acesta avea înainte de lectură, considerăm că el, cititorul, va găsi, mai devreme sau mai tîrziu, strategii de evitare a lecturilor care nu se transformă în altceva decît în timp pierdut.

În ceea ce ne privește, am optat în colecția „Carieră, succes, performanțe” pentru prima variantă de răspuns, deoarece credem cu tărie că avem de-a

face și cu un cititor mai specializat al cărților practice. Pare un paradox, dar nu este. Stă martor succesul colecției noastre. Cred că cititorul unor astfel de cărți are nevoie astăzi de volume pe care să le poată ușor înțelege (fiind constrîns la o astfel de opțiune dintr-o paletă largă de motive, dintre care cel mai evident este lipsa de timp), dar la finalul lecturii să se afle în posesia unor instrumente cu care să poată să pună în practică respectiva teorie.

Pe de altă parte, faptul că te exprimi într-o manieră accesibilă nu înseamnă în mod automat (cum există, de altfel, o prejudecată) că trebuie să se facă rabat de la condiția de științificitate a cărții. Pur și simplu, dacă

ii oferi cititorului doar instrumentele, dar nu îi oferi și tehnologia folosirii lor și – mai mult decît atât – poate chiar tehnologia adaptării și construirii unor noi instrumente, valoarea cărților în cauză nu este foarte mare.

Și mai trebuie să mai subliniem faptul că nu putem devaloriza cititorul: avem astăzi de-a face cu o persoană care are acces la surse de informare diverse și vrea mai mult, dar într-un chip accesibil și plăcut. Bombardat informațional, acest cititor are nevoie de o lectură accesibilă, dar, în același timp, cartea să-i poată oferi posibilitatea de a fi recitită fără să-și piardă din valoare.

Ion-Ovidiu Pănișoară este lector la Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București, și coordonatorul colecției: „Carieră. Succes. Performanțe” – Editura Polirom

Cărțile practice sînt șezătorile secolului XXI

„Analfabeții secolului XXI nu vor fi aceia ce nu știu să citească și să scrie, ci aceia care nu pot să învețe, să se dezvețe și să învețe din nou.” (Alvin Toffler)

Mioara Dragostin

Știți care sînt cei doi demoni ce ne pîndesc perfid din spatele fiecărei acțiuni pe care o avem?

Primul este timpul. Lipsa lui, mai bine zis. Fiecare lucru pe care-l facem –

fie că ține de profesie, fie că ține de hobby – cere timp pentru desăvîrșire. Chiar și mersul – care ne pare atît de firesc – ne-a luat cîndva mult timp pentru a-l învăța.

Iar cel de-al doilea este eficiența. Sîntem obsedați de „mai bine”, de „mai mult”. Societatea ne-o cere în fiecare moment. Noi ne judecăm pe noi înșine și pe ceilalți cu această măsură: eficiența. Iar cînd cei doi demoni se întîlnesc, are loc o reacție în urma căreia apare Criza. Unde să găsești rapid un răspuns la întrebări, o metodă de rezolvare a situației? „Cine n-are bătrîni, să-și cumpere.” Iar cine nu are nici de unde să-i cumpere, mai are o soluție: *cărțile practice*. Tot ce nu este instinctiv trebuie învățat. Căile prin care oamenii învață sînt din proprie experiență sau din experiența altuia. Prima cale implică un consum uriaș de timp (adesea, ani buni, ca să nu vorbim despre costuri) pentru a găsi răspunsul căutat. Se învață din greșeli – și de aceea este cea mai dureroasă cale. A doua cale nu

numai că înseamnă în mod real economie de timp, dar mai ales înseamnă găsirea unui răspuns cu mari șanse de a fi cel căutat. În loc să se caute o soluție în zeci de variante posibile, se găsește soluția din doar cîteva încercări.

Cei care profită de experiența scrisă sînt destinați să găsească răspunsuri

În evoluția omenirii au existat două momente cu adevărat de cotitură – primul: apariția vorbirii. Vorbirea a făcut posibilă comunicarea experiențelor între indivizi. Miturile și legendele aveau scopul transmiterii experiențelor de la o generație la alta. Memoria umană este admirabilă – atunci cînd este exersată. Dar s-a dovedit că, odată cu apariția scrisului – cel de-al doilea mare moment –, memoria scrisului este infailibilă. Se înregistrează o evoluție accelerată a omenirii. Scrisul a făcut posibilă nu doar comunicarea experiențelor, ci, mai ales, a pus bazele dezvoltării unei societăți – pe care o putem numi – a scrisului. Știința, religia, arta nu pot fi concepute fără scris. Cei care profită,

în bunul sens economic al cuvîntului, de experiența scrisă a semenilor sînt cei destinați să găsească răspunsul pe care-l caută. Și ei sînt – spun statisticile – adesea mai puțini de 3%.

Înainte să aflăm la ce sînt bune, haideți să vedem ce subiecte abordează cărțile practice.

- Cum să convingi
- Cum să comunici
- Cum să fii creativ
- Cum să te motivezi
- Cum să te comporți
- Limbajul trupului
- Ghid de vestimentație

Nu se prea regăsesc în programa școlară, nu-i așa? Sînt subiecte ocolite, uneori chiar și de către părinți. Cîți dintre noi am fost realmente instruiți de către părinți sau în școală în arta comunicării? Cîți dintre noi am fost într-adevăr școliți în arta de a ne organiza propria viață – nu a firmei, nu a celorlalți? Cîți dintre noi se pot adapta unor situații noi fără mari cutremure interioare?

De unde știm că rețeta e cea mai potrivită?

Cărțile din seria „Cum să...” au, în opinia mea, părți bune și părți mai puțin bune. O parte bună este că ele vin să umple un gol prezent în mințile și cugetele multora dintre noi, care avem nevoie de astfel de informații, informații pe care nu le găsim, poate, în alt loc. Un alt aspect bun este că de cele mai multe ori aceste cărți sînt scrise pe înțelesul tuturor, evitînd argoul domeniului respectiv (psihologic, managerial sau financiar). Astfel, primim o hrană spirituală deja mestecată, ceea ce ușurează în mare parte „digestia” acestor sfaturi.

Sorin Ene

Partea mai puțin bună este faptul că autorii acestor cărți se cred deseori la catedră, predînd o materie complet nouă unor inocenți elevi sau studenți. Ceea ce uită acești autori este că ei predau, de fapt, *viața*. Ei bine, toți ne trăim această viață, cu toții o cunoaștem mai bine sau mai puțin. Nu este un subiect nou pentru noi, așa că de multe ori ceea ce ni se predă prin cărțile „Cum să...” este o lecție nouă la o materie pe care deja o știm și despre care avem cîteva idei (fie ele și preconcepute). Iar de multe ori ceea ce ni se predă vine în contradicție cu aceste idei proprii. Este foarte greu să asimilăm aceste noi lecții, este greu să le aplicăm și este greu să desprindem concluzii din aceste lecturi. De ce? Pentru că, de multe ori, autorii „Cum să...” uită ceva important: „elevii” lor sînt oameni în toată puterea cuvîntului, și-au trăit viața pînă acum cu propriile forțe și doresc să evolueze.

Dar... potențialii cititori sînt totodată și sclavii unui anumit model comportamental, elaborat de-a lungul vieții și întărit cu fiecare stimul din exterior. De multe ori, oamenii reacționează într-un anumit fel la ceea ce li se întîmplă, dar nu înțeleg de ce reacționează astfel. Fără să știe, ei repetă anumite gînduri sau gesturi pe care le-au învățat atunci cînd erau mici, de cele mai multe ori prin imitarea părinților sau bunicilor. Gîndurile și gesturile care au căpătat aprobarea celor din jur au toate șansele să se reitereze și să se transforme într-un model de gîndire sau de comportament. Astfel, omul este, de fapt, o sumă de modele comportamentale și de gîndire, conform cărora la evenimentul A se reacționează cu gîndul B și cu gestul C, aproape de fiecare dată. Foarte ciudat este că omul face asta fără să știe de multe ori de ce o face, motivația pierzîndu-se în negurile copilăriei sale.

Cum să devii brusc un om mai eficient

Și iată-l pe cititorul nostru în fața unei cărți „Cum să...”. Este conștient că ar avea nevoie de o schimbare, de aceea a și cumpărat-o. Începe să o citească și totul pare atît de simplu. Nu ai avea de făcut decît asta sau cealaltă și ai deveni brusc un om mai bun, mai eficient, ai iubi mai frumos, ai face dragoste mai bine, ți-ai păstra calmul sau ți-ai controla nervii... Însă, de foarte multe ori, încercînd să-și modifice reacțiile conform celor învățate din „Cum să...”, omul va face lucruri străine lui, cu efort mare, fără să înțeleagă de ce le face, va fi deseori frustrat, pentru că nu poate aplica în viața lui lecțiile

atît de frumos și de limpede expuse de „domnul profesor” de la catedră. De ce? Pentru că este în continuare robul modelelor de gîndire și comportament apărute în copilărie și adolescență, pentru că este un lut întărit, greu de remodelat.

Multe dintre cărțile „Cum să...” păcătuiesc prin distanța doctă

Ceea ce lipsește de multe ori unei cărți de genul „Cum să...” este o abordare personală pentru fiecare cititor în parte. Greu de făcut, de acord, dar nu imposibil. Un autor ce reușește să se apropie de fiecare persoană care-l citește este ca un profesor ce reușește să țină un curs la care fiecare student se simte vizat. Dar un ast-

fel de profesor, cum am avut din fericire destui în timpul studenției, trebuie să pună suflet în cursul lui, să participe afectiv, să fie simțit de studenți ca fiind alături de ei. Un profesor rece, care ține un curs ca un magnetofon, este la fel de departe de studenții lui ca și autorul de „Cum să...” care, doctoral și emfatic, zice: „Faceți cum vă zic eu și va fi bine”. De unde știe el cum îmi va fi mie? De unde știe că rețeta pe care mi-o oferă este cea mai potrivită mie? A ajuns el să comunice cu mine? Îl simt eu aproape de mine, cititorul? Poate da, poate nu.

Multe dintre cărțile „Cum să...” pe care le-am citit păcătuiesc exact prin distanța doctă pe care o păstrează față de cititor. M-am simțit destul

de departe de autor, multe dintre cele scrise, chiar dacă au umor, nu m-au „atins”, nu m-au făcut să simt că și autorul are sau a avut probleme, pe scurt, că este și el om ca mine.

M-am simțit ca și cum o entitate îndepărtată și infailibilă mă învăța prin corespondență ce și cum să fac pentru a fi mai bun. O fi de vină și faptul că majoritatea autorilor sînt străini, cu abordări diferite de ceea ce aștept eu aici, în România?

Sorin Ene este medic specialist în psihiatrie, autor al volumelor *Cum să ne învingem teama* și *Cum reacționăm la stres. Tulburări psihice somatoforme și disociative*

IQ-ul a fost obsesia învățătorilor noștri. Se considera că un copil va reuși în viață dacă știa cît fac 1+1. Lucrurile nu stau în întregime așa. Este necesar să știe cît fac 1+1, dar la fel de important este să știe cum să comunice partenerilor de discuție acest lucru. Și, de ce nu, nici nu trebuie să știe cît face 1+1, ci cum să-l găsească pe cel ce-i poate da răspunsul.

Cărțile practice nu sînt conformiste. Ele deschid o ușă adesea ținută sub cheie: a autodezvoltării. Cititorii care îndrăznesc să creadă că pot dobîndi cunoștințe într-un domeniu nou, că pot face față unei situații noi citind o carte practică nu vor fi dezamăgiți.

O carte „Cum să...” este un manual de viață reală

Sfaturile sînt de folos doar celor care le caută. Spuneam mai devreme despre lipsa de timp și obsesia pentru eficiență. Toți cei care s-au întîlnit în viață cu demonii mai sus amintiți au simțit măcar o dată nevoia unui sfat. „Ce să fac?” este – după părerea mea – una

dintre cele mai frecvente întrebări, iar „Cum să fac...” este a doua ca frecvență. Prin construcția lor, cărțile practice dau o soluție dovedită a fi eficientă unei probleme particulare.

Cărțile practice nu sînt tratate științifice. Principala diferență între cărțile practice și tratate nu stă în informația în sine, ci în felul în care ea este prezentată. Un tratat științific, prin rigoarea cerută, obligă la cenzurarea subiectivității cercetătorului. Cel ce scrie o lucrare științifică înregistrează principii și fenomene.

O carte practică arată cum pot fi puse la lucru principiile în favoarea cititorului. Ele vorbesc adesea despre experiența practică, personală a autorului în lucrul cu principiile. De exemplu – să luăm principiul conform căruia starea pe care o induci interlocutorului îți este întoarsă: bunăvoința creează bunăvoință; violența naște violență. Omul de știință va „desena” cîteva „grafice”, care să arate cum funcționează acest principiu atunci cînd se iau în considerare mai mulți factori: vîrstă, sex, educație, mediu de proveniență, temperament. Scriitorul de carte practică va „povesti” cum func-

ționează acest principiu pentru fiecare factor în parte. O carte practică este un manual de viață reală, intangibilă formulelor matematice, chimice sau ecuațiilor din fizică.

Știința încă nu a descoperit formula matematică a atracției între oameni. Dar cărțile practice arată cum funcționează efectiv. Și de ce. Scriitorul de carte practică va coborî principiile din turnul de fildeș al științei între oameni.

Atitudinea – un ingredient care ține exclusiv de cititor

Imaginați-vă vechile șezători. La gura sobei se adună prieteni, vecini și discută – fie că vorbesc despre regulile ne-scrise ale tradiției, fie că își împărtășesc propria experiență, fie că cer sfaturi și ascultă cu atenție. Se creează o comuniune spirituală. Știu unde să întrebe atunci cînd caută răspunsuri. Cărțile practice sînt șezătorile secolului XXI. Cărțile te pot învăța cum se crește o floare, cum se îngrijește o pisicuță etc.

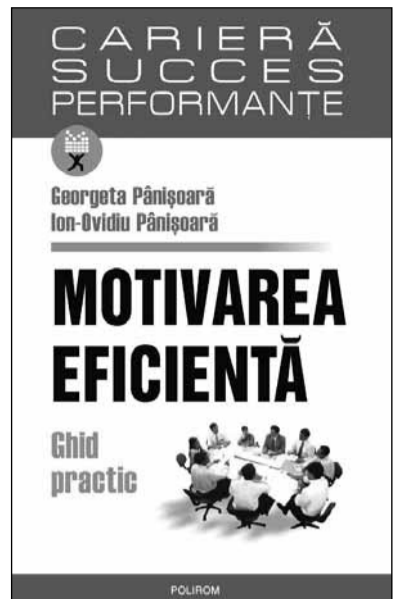
În ceea ce privește succesul, o astfel de carte nu ți-l garantează niciodată. Ea

îndrumă, nu oferă rezultate sigure. Și este normal să fie așa. Rezultatul unei acțiuni este influențat de o mulțime de factori: ce faci, cum faci și, mai ales, de atitudinea cu care faci.

Cînd Edison a fost întrebat cum de a avut încredere în sine să facă 10.000 de încercări pînă a găsit materialul potrivit ca filament pentru becul electric, acesta a răspuns: „Eu n-am avut 10.000 de eșecuri; pur și simplu, am găsit 10.000 de materiale care nu funcționau”. Minunată atitudine. Dacă ar fi fost descurajat și ar fi renunțat la încercarea 9.999, atunci nu am fi avut becul electric. Cel puțin nu așa cum l-a inventat el. Ca urmare a existenței acestui „ingredient” care ține exclusiv de cititor – atitudinea –, cărțile practice nu pot garanta succesul 100%. Dar tocmai de aceea pot, cu siguranță, să îndrume. Îl pot ajuta pe cititor să elimine din start variante perdante și să încerce cîteva dintre variantele de posibil maxim succes.

Vi se pare prea puțin?

Mioara Dragostin este autoarea volumului *Ghid practic de vestimentație pentru profesioniști*

Cum se rezolvă ecuațiile, cum se fac sarmalele, cum se negociază în afaceri

Ceea ce acceptăm ca evidentă în științe ne dă de gândit în sfera comportamentelor umane. Dacă acceptăm ca pe un fapt că matematica, fizica, chimia sau genetica operează cu formule, cărțile ce propun formate de comportament învățându-ne „cum... să negociem un contract, ...să vorbim în public, ...să ne pregătim pentru un interviu de angajare, ...să ne adaptăm schimbărilor, ...să pornim o afacere” etc. produc emoții. Pozitive sau negative.

Andra Șerbănescu

Emoțiile pozitive se leagă de speranța cititorului că, la sfârșitul cărții, va deține cheia succesului garantat și, din neînțeles, va deveni un profesionist în domeniu. Cuvântul înainte al autorilor face, adesea, promisiuni optimiste, astfel încât novicele se simte, cu fiecare pagină pe care o citește, tot mai aproape de succes. La sfârșitul cărții rămâne convins că are un atu în fața celorlalți: știe ce ar fi de făcut, ce au făcut alții în situații similare, iar lucruri la care pînă în acel moment nu se gândise îi apar, dintr-odată, de la sine înțelese. Are sentimentul reconfortant al lui „a fi familiarizat cu...”. Dacă se întâmplă așa, înseamnă că acea carte este un ghid practic bun.

Emoțiile negative se plasează în sfera neîncrederii, dezaprobarii, negării, persiflării, ironizării: în fond, nu poți învăța să scrii un text așa cum înveți să faci sarmale, nu poți învăța să conduci o ședință așa cum înveți să conduci o mașină, nu poți învăța să faci o emisiune de televiziune așa cum înveți să joci „Nu te supăra, frate!”. Sau poți? Un ghid practic devine o lectură utilă, incitantă, interesantă sau relaxantă pentru aceia care între a scrie un text și a face sarmale, între a conduce o

ședință și a conduce o mașină, între a face o emisiune și a juca un joc pot stabili o relație între concepte precum sistem de reguli, acțiuni secvențiale, antrenament și experiență, scop, strategie, acțiune și reacție, predicții, percepții, constante și variabile.

Ghidurile practice oferă puncte de reper

Există o cultură a ghidurilor practice. În societățile stabile, cu tabieturi, se numără printre cărțile cel mai bine vândute. Au apărut și la noi și au fost cumpărate la început din curiozitate, apoi recomandate de prieteni, ulterior impuse sistematic ca materiale de traininguri, acum din ce în ce mai mult alese ca lecturi necesare, utile, cu efecte vizibile. Funcția lor este de a socializa indivizii, pregătindu-i pentru anumite tipuri de comportament. Focalizând un tip de practică socială, cărțile de tipul „Cum să...” îi propun cititorului să reflecteze asupra unor acțiuni pe care, altfel, le face intuitiv, prin încercări și greșeli repetate, îi arată o scurtătură, descoperită de alții înaintea lui, ajutându-l să pună ordine în informațiile numeroase ce îl bombardează din jur. Ghidurile practice oferă puncte de reper și invită la automonitorizare.

Adesea lecturi plăcute, pagini scrise într-un stil aparent liber, în fapt, atent construit, conținând exemple numeroase, anecdote, confesiuni ale autorilor întrerupte din loc în loc de punctări exacte, reguli formulate ferm, clasificări și tabele sinoptice, aceste cărți sînt greu de încadrat într-un gen: nu sînt nici lucrări științifice, deși se bazează pe teorii solide și dezvoltă o argumentație riguroasă; nu sînt nici ficțiune, în ciuda amestecului dintre realitate, construcție imaginată și stil căutat; nu sînt nici cărți de popularizare, pentru că nu explică teorii pe înțelesul publicului, nici cărți de exerciții, deși pot conține aplicații practice. Fiind puțin din fiecare, ghidurile practice dezvoltă o retorică simplă, pentru a explica modul în care oamenii pot să-și formeze deprinderi și competențe, le pot învăța prin exer-

cițiu, le pot perfecționa prin practică. Vocea autorului este vocea antrenorului care își convinge cititorul să se lase antrenat, îi arată ce și cum are de făcut pentru a ieși în lume pregătit de competiție.

Formulele trebuie cunoscute

Pașii sînt simpli: a afla ce e de făcut, a ști să faci, a putea să faci, a face eficient, a viza excelență. Ghidurile practice nu garantează performanțe, ci indică un parcurs, pe care, fără a-l cantona în doctrine, îl lasă deschis talentului personal, creativității individuale, excepțiilor. Formulele există, dar trebuie pur și simplu cunoscute pentru a rezolva probleme. Succesul vine însă din aplicarea contextualizată a formulei: ce formulă, cine aplică formula, unde, cînd, cum, din ce cauză și cu ce scop.

Corelarea tuturor acestor elemente produce efecte diverse. Iar dincolo de formule și reguli, succesul se măsoară prin efectul pe care acțiunile noastre îl au asupra celorlalți. Nu e puțin lucru să înveți să dirijezi efectele, să le controlezi, să le manipulezi, să le negociezi.

Ghidurile practice conțin un tip particular de formule: formule de comportament social. Indiferent de domeniu, a cunoaște formulele, dar mai ales a le aplica în mod adecvat înseamnă a obține rezultatul corect, iar a le aplica în mod creativ înseamnă a propune o soluție nouă, originală.

Andra Șerbănescu este doctor în filologie, conferențiar la Facultatea de Litere a Universității din București și cercetător la Institutul de Lingvistică al Academiei Române „I. Iordan – Al. Rosetti”

Din ciclul: Oameni pe care i-am cunoscut. Întîlniri esențiale

Chef cu Bruckner

Dan Sociu

Vineri seară, în timp ce mă îndreptam spre locul de întîlnire cu Pascal Bruckner, mă temeam de două lucruri: să nu pierd o seară de weekend în discuții hiperintelectualiste, chiar și conduse de meseriașul după a cărui carte s-a făcut filmul ăla în care joacă nevasta aia mișto a lui Polanski (tocmai îmi terminasem

ziua de muncă la Polirom și creierii mei erau supă-alfăbet, în plus franceza mea e la fel de ruginită ca ultima armă franțuzească din care s-a tras vreun foc pe un cîmp de luptă – și la fel de ruginită ca și gluma asta); cu adevărat îmi era însă frică de cealaltă situație posibilă, anume ca, inspirați de prezența bruckneriană, să ne trezim în mijlocul unei orgii, una de-aia sănătoasă, cu cravașe și blănuri și

Fetele din căminul P5 s-au arătat mai primitive cu Pascal Bruckner decît Mitropolitul Daniel

botnițe și vreo douăzeci de studente la Litere, o noapte de fiere la hotelul Moldova, unde era cazat maestrul. Și asta în postul Crăciunului! Așa că am ezitat puțin înainte de întîlnire, dar mi-am adus aminte că frate-miu, Ionuț, student în București la UNATC, iese, mai nou, la berici cu de-alde Tim Roth și Coppola și-mi trimite prin mail poze, ca să mă oftime. Aveam deci șansa să mai recuperez puncte.

Și nu mi-a părut rău. Nici primul, nici al doilea scenariu n-au funcționat în totalitate. Da, au fost dezbateri – într-o frangleză aproximativă –, dar cea mai complexă dintre ele a avut ca temă: care-i mai tare, Shakira sau Kylie Minogue? Blaise, căci așa-i spuneam, și nu se supăra, susținea că Shakira, fază la care, evident, era în mare eroare. A doua poveste se putea întîmpla foarte ușor, în căminul P5, unde l-am dus pe creatorul noii dezordini amoroase ca să le facem *une blague* studentelor de la Franceză. Blagu' a mers, să fi văzut cum le-a picat fața fetelor cînd s-au trezit cu Bruckner în cameră! Numai că nici vorbă de orgii, Blaise era atît de trist cînd a văzut în ce condiții trăiesc studenții români, încît, la un moment dat, în timp ce vorbea cu admiratrițele, am crezut că o să izbucnească în plîns. Și am hotărît să ne cărăm din cămin, mai ales că paznicul ne-a dat afară.

Seara a continuat în clubul Blackout care, a' dracului potrivit, sărbătorea un an de la înființare, iar patronul era mare fan al *ecriwriterului*. Și asta n-a fost tot: după un sfert de oră, au apărut vreo cîșpe actrițe franțuzoaice, frumoase și chiar cu subsuorile rase, fane, cum altfel, ale meseriașului. Lucrările congresului coordonat de Pascal Bruckner au continuat, subiectul de discuție fiind, de data asta: care fată din club are sîinii mai *jolieutiful*? Și tot așa pînă dimineață.

De fapt, ce-am vrut eu să spun cu povestea de mai sus? Păi, nimic. Doar că mi-am adus aminte că ori de cîte ori mă întîlnesc cu frate-miu, acesta îmi zice, exasperat, că în ultima vreme aproape toate cronicile de teatru încep cam așa: „Mă plimbam într-o seară prin centrul Londrei cu Peter (Brook – n.m.) și cu Silviu (Purcărete – n.m.) și discutam despre rolul absenței în scenografia contemporană. La un moment dat, Peter mă întrerupe: Marina, vezi tu...”. Prin urmare, eu de ce să nu?

P.S.: L-am invitat și pe poetul O. Nimigean la chef cu Bruckner. Ovidiu mi-a dat următorul răspuns pe mail: „Dane, as veni, dar s-a nimerit ca tot azi sa am o intilnire cu Beigbeder la Trei Sarmale. Ramine sa ne vedem miine la Motor, sa depanam impresii”.

SPECTACOLUL SĂPTĂMÎNII

de Oana Stoica

Jocul de-a dragostea

Pentru cei naivi care mai cred că dragostea triumfă (unde, de ce, asupra cui?), spectacolul, care e mai mult al lui Duce Darie decît al lui Marivaux, demontează cu grație și uneori cu haz această butadă. Carevasăzică, printre mătăsuri scîrțietoare de un alb imaculat, ițele intrigilor amoroase, lipsite de scrupule de altfel, se țes și se des-țes cu multă imaginație și chiar cu ceva patimă. În casa filosofului Hermocrate, totul este înțepenit într-un trecut (nici măcar glorios). Iar anchiloza începe cu stăpînii casei, cei doi frați pentru care dragostea nu s-a inventat încă și pe care uitarea îi acoperă ca pînza de păianjen colțurile neumbrate. Cît se poate de vii sînt însă Hermidas și Arlequin, ca orice servitori care ajung să își domine stăpînii. În spectacolul lui Darie, stilurile de joc se combină amețitor. Cei doi pași descind din *commedia dell'arte*, stăpînii (nu) funcționează ca niște păpuși stricate, Dimas (foarte bun Vlad Zamfirescu) se bazează pe grotescul machiajului, iar cei doi îndrăgostiți se joacă de-a realitatea romantică. De altfel, toată povestea e un joc aparent nevinovat, cu urmări nefericite pentru că machiavelismul erotic are o doză bună de pericolozitate. În plus, cum bine spunea Valentin Kataev, nu ne putem clădi fericirea pe nefericirea altora. Nu zău, zîmbește perfid, dar cochet Phocion.

Teatrul Bulandra, sala Toma Caragiu
15, 16, 17, 18 decembrie, ora 19.00

Triumful dragostei
de Pierre Marivaux
Cu: Clara Vodă, Rodica Lazăr, Marian Rîlea, Daniel Popa, Manuela Ciucur, Adrian Ciobanu, Vlad Zamfirescu
Regia: Alexandru Darie
Decoruri: arh. Octavian Neculai
Costume: Maria Miu
Muzica: Adrian Enescu

SCRISOARE PENTRU MELOMANI Victor **ESKENASY**, Radio Europa Liberă, Praga

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Amestecate. Punct și de la capăt

Greu să fii ziarist când nimic nu pare să fie cum trebuie. Un instrumentist de-al nostru stabilit în străinătate mă întreabă ușor agresiv de ce oare presa vorbește doar de copiii străzii, de gripa aviară, de hoți, și nu de lucrurile cele bune ce se petrec în România. „Chiar și despre Țiriac”, mi se aducea argumentul-surpriză din partea unuia din breasla muzicii. Evident, cunoștința mea nu se întreabă ce fel de imagini reflectă oglinda românească. Sau dacă presa e aceea care ar trebui să-și asume misiunea necăjitelor noastre instituții și institute culturale.

Deși mă strădui să urmăresc presa scrisă și cea vorbită din străinătate, n-am văzut pînă acum nici unul dintre concertele Festivalului „George Enescu” difuzate de vreun post de radio clasic sau pe canalul Mezzo, cu care eram amenințați de organizatorii de la București. Un singur ecou, despre care n-aș fi vorbit dacă nu mi se făceau reproșurile pomenite mai sus. Nicolas d’Estienne d’Orves, care se prezintă ca scriitor, ziarist la „Figaro Magazine” și la „Figaro Madame”, critic la „France Musique”, își scria impresiile în numărul pe luna noiembrie al revistei „Classica/ Répertoire” sub titlul vesel (pentru el) *Enescocorico*. Omul mărturisea cinstit că a plecat de la Paris cu un clișeu/ ecuatie: „România, egal șapca lui Ceaușescu, plus micii acordeoniști, hoți de buzunare de pe linia a 4-a de metrou (pe ruta Poarta Clignancourt-Poarta Orléans), plus surîsul lui Dracula în norii carpatici”. După spusele lui, odată ajuns în România și-a scos din cap aceste clișee. Și ce a văzut în schimb? Că „după 40 de ani de dictatură socialistă țara e bine ruinată”, că „se pare că domnește o sete de viață, de cunoaștere, o stare gurmândă generalizată...”. Și, mai constată criticul, „la limită, acest Festival „George Enescu” este pentru bucureștenii ocazia de a trăi marile ore ale comunismului, fiindcă se poate vorbi cu adevărat de intoxicare”.

Pentru criticul onorabilelor reviste pariziene, „România ar trebui să se felicite că are un panteon muzical așa de redus, fiindcă atunci când se decid să-și celebreze singurul compozitor național, lucrurile se transformă în propagandă”. Amară constatare! Aproape să mă întreb și eu: ceva pozitiv nu a văzut acest invitat ilustru cu nume aristocratic? Ba da! Și o spune: „să mărturisim că muzica de cameră românească (Myriam Marbe și Anatol Vieru), în aleasa sală a Ateneului, mi-a permis să închei cu plăcere o noapte începută în avion”. Cam aici se încheie și complimentele, fiindcă altfel „așa-zisa sală mare de concert a orașului (Sala Mare a Palatului) este, de fapt, o hală atreocce de congrese, cu 4.000 de locuri, sonorizată monstruos: se auzea mai puțin Brahms și mai mult horcăielile lui Hélène Grimaud, care părea să scuipe în microfonul ei. Cocorico!”.

Nici un respect pentru eforturile organizatorilor români, ba nici măcar să menționeze că a fost o ediție specială a festivalului, la aniversarea de 50 de ani de la moartea lui Enescu. Să nu-i fi spus nimeni? Ce-o avea ziaristul francez cu noi? Cine i-o fi plătit drumul? Or fi fost și alți ziariști străini așa de „intoxicați”? Să fie de vină vreun complot străin, de teapa antiromânismului? Nu îndrăznesc să duc gîndul mai departe... Vorba titlului rubricii din „Classica/ Répertoire”: *Mon oeil!* Punct și de la capăt!

Bohuslav Martinu la Paris, în anii cînd a compus primul trio pentru coarde al cărui manuscris a fost recent regăsit

Nu mai țin minte ce buget o fi avut Festivalul „George Enescu”, dar nu cred să fi fost departe de suma oferită de un necunoscut la licitația de la Sotheby a partiturii regăsite a „Marii Fuși” beethoveniene: peste 1,9 milioane de dolari. Am început povestea în numărul trecut, logic e s-o și închei. Așadar, ce și-a adjudecat fericitul cumpărător al partiturii care, în paranteză fie spus, din 1839 încoace a mai fost scoasă la vânzare de șapte ori, pentru a ajunge în proprietate americană, se pare, în 1890. Ei bine, un „extraordinar manuscris de lucru”, spun cei de la Sotheby, scris cu cerneală maro și neagră, cu adnotații cu toc și creion roșu, parte corecturi de tipar, pe hîrtia cu zece portative muzicale, unele prelungite pînă la marginea ei de către com-

pozitor. Beethoven a făcut mii de ștersături, corecturi, revizuriri, uneori răsînd atît de adînc hîrtia, pînă la a face mici găuri în ea. Peste original au fost lipite mai multe pagini, altele au fost alipite cu ajutorul unor sigilii de ceară, iar într-un loc, Beethoven a adăugat chiar și digitația pentru pian la patru mîini. Transcriptia pentru pian era legată în volum cu prima ediție publicată a capodoperei, dedicată „cu cea mai profundă venerație Alteței Sale Imperiale & Regale, eminentului Monsenior, Cardinalul Rudolf Arhiduce de Austria, Prinț de Ungaria și Boemia etc. etc.”.

Nu e de mirare că muzicologii toți au fost în admirație. Rămîne de văzut acum dacă eminentul ultim cumpărător le va permite să studieze manuscrisul beethovenian.

Și fiindcă vă vorbesc despre manuscrise și descoperiri să amintesc și bucuria de dată recentă a muzicologilor cehi de la Institutul de studii „Bohuslav Martinu” din Praga. Unul dintre ei, în căutarea partiturii baletului *La Revolte*, compus de Martinu în anii 1920, petrecuți la Paris, a telefonat Bibliotecii Regale Daneze. Biblioteca era în posesia partiturii căutate, dar și a unui manuscris

neidentificat, pe care s-a oferit să-l expedieze în copie colegilor cehi. „Am căzut de pe scaun văzîndu-l”, declara directorul Institutului „Martinu” săptămînalului „Prague Post”, „este o descoperire majoră”. Manuscrisul era, în fapt, cel al primului Trio de coarde al compozitorului, o piesă crezută pînă acum pierdută. Trioul a fost cîntat în premieră la Paris în 1924, iar un

an mai tîrziu în Cehoslovacia. Apoi, partitura a dispărut, asemenea altora, cele mai multe rătăcite, în lungul lui exil. Martinu a lucrat cu nu mai puțin de 17 edituri. Fericirea cehilor e neînchipuită și trioul a fost interpretat duminica trecută ca supliment surpriză la „Zilele Bohuslav Martinu”. La a 11-a ediție, sărbătorirea lui Martinu nu a mai luat anul acesta forma unui festival, din lipsă de

fonduri. Muzicologii institutului dădeau însă o altă explicație, spunînd că programul a fost mai puțin ambițios, ei devotîndu-și întregul timp alcătuirii unei ediții complete a lucrărilor lui Martinu. Ediția ar urma să ajungă la... 106 volume. Punct și de la capăt.

Și mă întrebam, în naivitatea mea, fiindcă tot ne plîngea ziaristul francez că avem un patrimoniu muzical atît de redus, ce frumos ar

fi să avem și noi un institut măcar, preocupat de publicarea unei ediții critice a partiturilor fie și numai enesciene. Numiți-l cum vreți, poate „Dinu Lipatti”, poate „Clara Haskil”, poate „Anatol Vieru”, numai cercetări să facă și să publice partiturile lipsă. Naive gînduri, de acord, cînd un profesor de la Cluj îmi spunea că nici măcar hîrtie cu portative nu poate găsi în librării. Punct.

Mihaela **MICHAILOV****TEATRU LA ROTISOR****Vesela dansului contemporan**

Mats Ek e un fel de „tătic” al dansului contemporan. Cu alte cuvinte, o marcă înregistrată. Un domn în vîrstă de 60 de ani care a revoluționat discursul dansului și s-a jucat de-a v-ați ascunselea cu opere fundamentale, reinterpretîndu-le inteligent: *Giselle*, *Lacul lebedelor* etc. Un creator de limbaj novator și un formator de școală. Un tren-săgeată pentru dansul contemporan. A debutat în 1973 alături de Compania suedeză Cullberg Ballet, care își desfășoară activitatea cu succes încă din anii '60. Din 1985 pînă în 1993 a fost director artistic al Companiei Cullberg Ballet, căreia i-a dat o identitate și o direcție.

Întîlnirile JTI au reușit să aducă Cullberg Ballet – certificat al garanției nelimitate de profesionalism – în România. Cele trei spectacole prezentate pe 2 și pe 3 decembrie la Teatrul Național din București au demonstrat nivelul tehnic impecabil al dansatorilor și inventivitatea conceptului coregrafic de ansamblu. În primele două (*Empty House* de Johan Inger și *Aluminium* de Mats Ek), recuzita clasică a fost trambulina de pe care au sprintsat „gurile de aer” contemporane, iar cel de-al treilea (*Negro con Flores*) a fost vizibil marcat de sintaxa dansului contemporan (fragmentare, repetiție voită, astenizare etc.).

În *Empty House*, cuplurile sînt, de fapt, ștampile ale singurătății. Poziția „face to face” e aproape mereu hașurată. Intersecțiile sînt puncte de separare. Johan Inger optează pentru triumghiul unu-doi-mai mulți tocmai ca să accentueze singurătatea fiecăruia. Agitația nu e decît un motor de suprafață. Cu cît dansatorii acoperă mai multe unghiuri ale scenei, cu atît retragerea în ei înșiși e mai puternică. *Empty House* e spectacolul labirintului înstrăinării. Al plafonului și podelei, între care singurătatea ciștigă teren.

În *Aluminium*, Mats Ek jonglează cu o veselă la îndemîna oricui. Farfuriile și lingurițele sînt manevrate de dansatori cu o dexteritate uluitoare. Materialul obiectului și materialul corporal intră în ecuația intimității trupului cu „bucătăria” lui exterioară.

Farfuriile aranjate inițial pe masă unele peste altele sînt împrăștiate rapid pe podea, scena amintind de cea din *Othello*, regizat de Andriy Zholdak, în care tensiunea se sparge în zeci de cioburi. Mats Ek surprinde excelent zigzagul static-dinamic. Meșele sînt împinse din ce în ce mai repede de dansatori dintr-o parte în alta a scenei, creînd o trepidație halucinantă.

Negro con Flores e conceput ca o pată de lumină în întuneric sau invers. Ca o lanternă care se stinge și se aprinde cu intermitențe.

Pulverizarea mișcărilor robotice, sacadate, și corespondența planurilor diferit ritmate (pășirea în relanti, aproape somnambulică, sau, dimpotrivă, dezlănțuirea explozivă) țin de o tehnică a contrapunctului gradată ca la carte. La Inger, întunericul și lumina nu sînt în opoziție, ci sînt stări senzoriale care curg una în cealaltă. Sînt momente de frică, de bucurie și de eliberare, în care corpurile stau la pîndă sau își caută echilibrul.

Concretețea e driblată cu o atenție extraordinară pentru abstractizare, care își are suportul în cel mai banal gest. În jocul cu lampa, transformată într-o adevărată minge de volei, care se rotește în cerc și apoi taie spațiul pe diagonală, sau în buchetul de trandafiri înfipti în podea. *Negro con Flores* punctează gravitația obiectelor în jurul corpurilor, într-o perfectă armonizare a ritmului corporal cu cel muzical, a sonorităților zgîriate (ai senzația că auzi la un moment dat un ac de pick-up care scrijelește discul) cu mișcările mecanice. În *Negro con Flores*, corpul turbion și corpul robotic se provoacă unul pe celălalt. Aproximarea și îndepărtarea de sursa de lumină e excelent explorată.

Obiectele, asemenea corpurilor, au un traseu foarte bine stabilit. Și un target clar: să te faci să simți pe pielea ta lumina sau întunericul.

Mats Ek surprinde excelent zigzagul static-dinamic

Ceremonia decernării Premiilor Academiei Europene de Film – de la fața locului

Ghici cine vine la cină?

Iulia BLAGA

CRONICĂ DE FILM

Scriu pe genunchi, în autocarul care trebuie să ne ducă la hotel. Mai e un sfert de oră pînă la miezul nopții (pînă în 4 decembrie) și o jumătate de oră de cînd s-a terminat ceremonia de decernare a Premiilor Academiei Europene de Film. Ne-au dat afară urgent din sala restaurantului de pe lîngă Arena din Berlin, care ne-a fost „press lounge”. Acolo aveam conexiune gratuită la Internet, acu’ trebuie să mă conectez singură, la hotel. Sper să mă descurc cu GPRS-ul.

Invitații sînt la masă. Parcă asta s-a așteptat toată seara. Ceremonia a fost regizată (de Pepe Danquart) ca o nefericită paralelă la un festin. O „crăpelniță” europeană, o masă tovarășească. Înainte de ceremonie, Wim Wenders, președintele Academiei Europene de Film, trebăluia cu șorțul printre bucătari, tăia salamul ș.a.m.d. Pe scenă nu s-a putut abține să nu spună că, de fapt, cartofii prăjiți vin din Belgia, că „hamburger” are la rădăcină cuvîntul Hamburg. Cine urca pe scenă pentru a înmîna un premiu nu venea cu mîna goală, ci cu cite un platur pe care îl așeza pe o masă acoperită cu un cearșaf alb. Sir Sean Connery, care a primit un pre-

Caché de Michael Haneke a primit cinci trofee la această ediție a Premiilor Academiei Europene de Film

miu pentru întreaga carieră, a strecurat o ironie la adresa organizării și părea cel mai normaluț dintre cei care au urcat pe scenă. Recunosc, sînt ofticată că *Moartea domnului Lăzărescu* n-a luat nici un premiu, nici măcar pentru scenariu, dacă ne

gîndim că premiul de regie trebuia să-l ia un regizor cunoscut. Dar la scenariu a fost preferată o producție despre palestinieni care se detonează. Mai mult pentru poveste/ temă cred că a fost premiat *Paradise Now* decît pentru scenariu. În plus, era singura lui nominalizare și mă gîndesc că era corect politic să nu fie sărit. Altfel, nu e un film rău, dar nu mai bun ca filmul lui Puiu. Presimțea Cristi Puiu că nu ia premiul. N-a ținut să vină la Berlin. Spunea că prea sînt alții care trebuie să primească premiul. A fost prezent numai coscenaristul Răzvan Rădulescu. Nu știu dacă și cine dintre cei 12 membri români ai Academiei Europene de Film a venit la Berlin. Urmărită din sala presei, printre spanioli care vorbeau și fotografi care mîncau supă pînă li se descărcau pozele și călcau pe fire, ceremonia mi s-a părut scurtă și banală. Nici un discurs răsunător, nici un sta-

tement, nici un scandal. Orchestra Simfonică Flamandă a cîntat, ni s-au arătat niște filmulețe („postcard”) din vreo patru țări, s-a făcut o trecere în revistă a filmelor nominalizate, au fost omagiați Humbert Balsam și Fassbinder (nelipsita Hanna Schygulla), ministrul Culturii din Germania a vorbit vreo 10 minute fără traducător, Sean Connery i-a tras la un moment un cot nevestei să-i spună nu știu ce (cel mai uman gest pe care l-am văzut seara asta) ș.a.m.d. Wim Wenders a încercat să facă niște glumițe, dintre care cea mai reușită nu-i aparține. Spunea că atunci cînd a venit Jacques Chirac în vizită la Berlin, n-a vrut să spună „Ich bin ein Berliner” și a spus (deh, patriotismul) „Ich bin ein Pariser”. Iar „Pariser” înseamnă, în argou, „prezervativ”. Și-am încălecat pe-o șa, și miine vin în țărișoara mea, la parizerul meu.

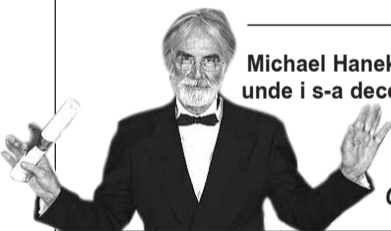

Înainte de ceremonie, Wim Wenders trebăluia cu șorțul printre bucătari

- Pe 3 decembrie s-au acordat la Berlin Premiile Academiei Europene de Film pe anul 2005.
- A 18-a ediție a consacrat succesul filmului austriac *Caché* de Michael Haneke, după premiile de la Cannes. Acesta a primit cinci distincții: Filmul European al anului, premiile pentru cel mai bun regizor, cel mai bun actor și cel mai bun monteur, precum și Premiul FIPRESCI.

- I-a urmat, după numărul de premii, filmul german (o dezamăgire pentru mine), *Sophie Scholl – The Final Days* de Marc Rothmund, care a primit trei premii: pentru cea mai bună actriță, și, respectiv, două premii Jameson People – pentru regie și cea mai bună actriță.
- Nominalizat la două categorii, regizor și scenariu, filmul lui Cristi Puiu, *Moartea domnului Lăzărescu*, n-a primit nimic.
- La categoria cel mai bun regizor a fost preferat consacratul Haneke, iar la scenariu, unde era mai de așteptat ca Puiu să cîștige (fie ca și compensație pentru regie), a pierdut în fața lui *Paradise Now*.
- Din acest an, sistemul de vot s-a democratizat, ceea ce a făcut ca țările cu cei mai mulți membri în Academie să poată introduce un film național direct în selecție.

Michael Haneke la Cannes, unde i s-a decernat premiul pentru regie pentru „același” *Caché*

Răzvan ȚUPA

MUZICĂ PE LITERE

Coldplay sînt considerați virful de lance al unei invazii britanice pe scenele muzicale din SUA. În această vară au lansat un al treilea album, *X&Y*, pentru care trupa a lucrat 18 luni. Despre Coldplay se spune că „lucrurile au mers ridicol de bine”, începînd cu albumul *A Rush of Blood to the Head* (2002). Pentru a-și înnoi stilul, s-au inspirat din plin din Kraftwerk, Pogues și Radiohead.

Britanicii care i-au „înmuiat” pe americani

X&Y este primul album pe care Coldplay l-a lansat simultan pe mai multe piețe. Solistul Chris Martin a explicat titlul ca o referință la momentele din existența sa de zi cu zi: „Fiecare zi este pentru mine un amestec de optimism și pesimism, în cele mai acute forme”. Asta reprezintă *X&Y*.

În afara influențelor pe care le-am pomenit, Martin i-a mai enumerat și pe David Bowie sau Brian Eno. Albumul include și piesa *Till Kingdom Come*, compusă de Coldplay special pentru Johnny Cash.

Chris Martin a încadrat formația Coldplay în genul soft-rock: „Tot ceea ce însoțește celebritatea unei trupe nu oferă cel mai sănătos mediu de creație, așa că am închiriat un studio micuț din nordul Londrei. Ne-am întors la ceea ce făceam la începutul carierei cu numai cîteva instrumente și am cîntat rock... mă rog, nu rock, soft rock”.

Piese ușurele ce capătă ecouri majore

Tot pentru a nu uita de unde au plecat, cei de la Coldplay au prefațat turneul de promovare al noului album cu o serie de concerte în cluburi mici: „Acolo nu ai cum să te ascunzi în spatele unei mari producții... ești doar tu și publicul...” Martin a recunoscut că primele concerte din această serie au fost proaste... „dar trebuia să pornim de undeva...”.

Într-o cronică a concertului pe care trupa l-a susținut în septembrie 2005 la pavilionul Nissan de la Stone Ridge, autorul sceptic remarca, printre altele, că muzica despre care se poate spune că îl face pe Elton John să pară Black Sabbath sună cu totul altfel atunci cînd este cîntată de mii de spectatori: „Atunci cînd sînt înghițite și scuipate înapoi de peste 20.000 de spectatori, piesele ușurele pe care le interpretează Chris Martin capătă ecouri majore” („Washington Times”).

COLDPLAY

„Forța trupei stă în simplitatea pieselor și în talentul de a induce stări melancolice... Orice probleme ai avea, poți să le transpui direct în piesele lor. Aproape în oricare piesă. Găsești nu neapărat empatie, ci un refren care îți modifică starea de spirit” – newsday.com.

VREI UN RESTAURANT TRADIȚIONAL?

Cele mai bune restaurante, cluburi, baruri, cafenele, discoteci

Povești din viitor

Sorin STOICA

LIBERUL ARBITRU

Un nou început politic pentru Emil Constantinescu

Echipat într-un halat foarte dichisit, tușind ușor și plimbându-se gânditor prin bucătăria în care băltesc vagi vapori de cafea, Emil gîndește. Din cînd în cînd, se deplasează pînă la fereastră, se sprijină de caloriferul care îl arde abia simțit și oftează printre cutele perdelei. La masă, Ciuvică așteaptă ceva cu un instrument de scris în mînă. Tușește spre a nu mai fi ignorat. *Se grăbește, e mai tînăr*, cugetă Emil ca pentru sine. Are, nu se știe de ce, o privire trist-înțelegătoare, deși pare că nici o mare revelație nu l-a iscodit recent. Ciuvică nu are nici el de unde să știe că presupusa depresie nu vine de la vreun gînd păcătos, ci de la faptul că, la o altă fereastră, privirea lui Emil a dat peste același cetățean impertinent care îl scâlîmbăie atunci cînd el, fostul președinte, îi apare în raza vizuală. Închide fereastra. Mai bine așa. Nesimțitul așa obișnuiește, îi mai strigă și tot felul de măscări. Măcar să nu le audă. Nu le aude.

Se întoarce în sfîrșit, își drege vocea și-l întreabă pe Ciuvică, dacă el mai ține minte că a fost cîndva președinte, lider regional. *Îți amintești, nu? Cînd îi vorbeam la televiziune lui Manolescu cu Nicky și el admitea ca un boier. Măi, băiete, măi!* devine tandru. Îl mîngîie ușor pe creștet. Apoi se înfoaie, *ziceam că facem o strategie, nu? Pentru că ai văzut și tu cum e cu aștia.*

Se așază moale în spațiul dintre aragaz și masa pe care zac răsturnate cîteva pahare îmbonbonite, proaspăt spălate. Cîteva încercări nereușite de a se așeza picior peste picior. N-are nici loc suficient pentru atare demers, care se lasă doar cu niscai gîffuturi și o renunțare cinstită. Ciuvică se face că muncește. *Mugur!* Se răsucesc Emil marțial la 90 de grade și nevrălgia intercostală îl sîcîie din nou. Pipăie nervul rebel și repetă: *Mugur, tu ai memorie, cînd am jucat noi cu Irlanda, în '97 sau '98?*

Divagațiile astea îl deranjează vizibil pe tînăr. Se moaie a înduplecare, *ziceați ceva de o strategie... Io am fost președinte, măi, băiatule! Io am strategia foarte clar conturată, să știi!* Și după o pauză mustrătoare, timp în care piciorul sîng l-a încălecat în sfîrșit pe dreptul: *'97 sau '98? Doar ai fost șef de cabinet!...* '97! vine un răspuns mai degrabă la plesneală. *Ei, plesnește și Emil masa, atunci a început declinul, măi băiatule!* Ciuvică se scarpină nervos, perplex.

Un deget ridicat de Emil promite dezvăluirea. *Voi mai puneți de-o miuță în spate la Cotroceni. Dacă tot stau stîlpii ăia de la Văcărești nefolosii nu e rău! Nu e rău să faci mișcare. Și-ntr-o zi, cînd mă uitam la voi, nu mai știu care șușoteați, dar șușoteați să vă aud eu. Ce-ar fi să meargă Milică la Săftica acum, cît sînt băieții în cantonament, să ia o bășică, două-trei jonglerii pe lîngă Gicuță Hagi și să vezi sondaje... Că Milică, așa-mi spunea el, le are domne, artist!*

A fost o eroare, Mugure! Io și cînd eram mic stăteam numai în poartă! Normal că n-am făcut mare brînză! O artrită mai veche și... m-am împiedicat. O e-roa-re! Și declinul ulterior cu securității care...! Inevitabilul declin! Mai întii trebuia să mă lăsați și pe mine la înaintare. Un meci-două, că nu vă ceream cine știe ce. Atunci aveam capital electoral și mai pierdeam vremea cu fotbalul. Ei bine, nu era pierdere de vreme. Poporul nu iartă. Nu știu fotbal, te-a taxat, măi băiatule! Să vezi ce strigă nenorocitul ăsta de vecin la mine, bă, nici fotbal nu știu să joci! De aici începe orice strategie. De-ăia zic, Mugure, voi cînd mai mergeți la o miuță? Stau la apărare...

Să presupunem că ne aflăm în anul 2015 și sîntem interesați să vedem care este contextul artistic într-unul dintre orașele universitare din România. De la orice instituție culturală, agenție de turism, cluburi pentru tineri ori cinematografe, poți lua gratis ghidul lunar al galeriilor de artă. În afară de cele cîteva galerii de artă comercială, în general moștenitoarele vechilor galerii ale Uniunii Artiștilor Plastici după reorganizarea acestei instituții din 2008, poți vizita cele două centre artistice unde, pe lîngă expozițiile unor artiști români și străini, mai poți alege să vezi un film de cinematecă ori, dacă ești interesat să afli cum ai putea să îți faci implanturi tehnologice în corpul tău, să participi la workshop-ul de la laboratorul media.

2015

În zona centrală a orașului, pe lîngă centrele comerciale care își schimbă aspectul exterior la fiecare 3-4 ani, poți vedea șantierul și planurile noului Muzeu de Artă Contemporană, o clădire avangardistă, concepută de un colectiv de arhitecți suedezi și care va deveni noul simbol cultural al orașului în 2017, cînd va fi terminată. La marginea orașului, în vechea zonă industrială de pe timpul comunismului, vei putea vizita atelierul tinerilor artiști care trăiesc acolo într-o comunitate boemă, dar foarte critică față de sistemul de finanțare a artei. Mulți dintre artiști preferă să trăiască din munci sezoniere sau din ajutorul social care le acoperă doar necesitățile de hrană și chirie decît să facă

lucrări de artă comerciale și speră ca în viitor să poată obține una dintre bursele de creație oferite de centrele artistice ori de departamentul cultural al Primăriei. Arta lor este una critică, asumat independentă și în opoziție cu artiștii care, exprimîndu-se în forme contemporane, sînt foarte atenți la cerințele pieței sau la criteriile de selecție pentru proiectele de artă publică.

Cîteva întrebări pentru cititorii acestui articol

La cea mai importantă galerie de artă comercială a orașului au loc vernisaje în prima sîmbătă din lună, prilej pentru colecționarii de pictură, sculptură și fotografie, de

altfel, prosperi oameni de afaceri, avocați ori brokeri, pentru a se întîlni și a discuta despre afaceri și politică. La vernisaje participă adesea și unii colecționari occidentali, în special, din Italia, Spania și Austria, dar și din Ucraina, o țară cu statut special, în curs de aderare la Uniunea Europeană, acolo unde România a fost primită în anul 2008.

Această simulare ar putea continua și cu descrieri mult mai rafinate, dar prefer să formulez niște întrebări la care ar putea răspunde cititorul acestui articol: care va fi structura fondurilor publice destinate susținerii producției artistice? Care vor fi criteriile de selecție a proiectelor? În ce măsură fondurile vor susține arta critică și

necomercială, care, de obicei, este și incomodă? Cît de mult se vor dezvolta instituțiile artistice din România în următorii zece ani, avînd în vedere că în perioada de după integrarea în Uniunea Europeană majoritatea fondurilor vor fi alocate pentru dezvoltarea infrastructurii, modernizarea agriculturii, investiții în armată, reforme din educație, sănătate și administrație?

Ideea acestui articol mi-a venit după ce am citit o broșură editată de IASPIS, o prestigioasă instituție artistică din Stockholm, care face o predicție asupra politicilor culturale și asupra modalităților de finanțare publică a artei în 2015, în mai multe țări europene.

Editura LiterNet (re)lansează *De-a Puia Gaia* de Vlad Mușatescu

„Acum mai bine de 25 de ani, cînd apărea volumul *De-a Puia Gaia*, el reprezenta pentru literatura română un gest inedit, din mai multe puncte de vedere”, afirmă editorul Delia Oprea. „Genul polițist-comic, chiar dacă a existat în literatura română (mai ales între cele două războaie mondiale), era

doar la nivelul unor producții de serie, repede uitate. Vlad Mușatescu deschide un gen care în Franța, de exemplu, prin Frédéric Dard și al său comisar San Antonio, dăduse una dintre cele mai populare și citite «serii negre». Un comic de limbaj fără precedent face ca textul să fie o

savuroasă incursiune în descoperirea unor noi teritorii – uneori chiar prin încălcarea unor tabu-uri lingvistice.”

„Am făcut această incursiune pentru că principalul aspect inedit al romanului *De-a Puia Gaia* este tocmai acest comic, un comic mai degrabă lingvistic”, spune Delia

Oprea. „Cuvîntul nu mai este doar o piatră într-o construcție, ci devine el însuși o mică lume, care explodează ca o supernovă, dar una specială, a cărei materie stelară este rîsul.”

Volumul poate fi descărcat gratuit, în format pdf, la adresa Editurii LiterNet, <http://editura.liternet.ro>.

Suplimentul CULTURĂ

Un pomeșt cultural realizat de Editura Polirom și Zicatul de Iași

EDITURA POLIROM SA
Director general: Silviu Lupescu

GRUPUL DE PRESĂ MEDIANET SRL
Director: Gabriel Rusu
Redactor-șef: Toni Hrițac

COLEGIUL DE REDACȚIE:
George Onofrei (redactor-șef),
Emilia Chiscop,
Denisa Comănescu,
Lucian Dan Teodorovici

SECRETAR GENERAL
DE REDACȚIE: Victor Jalbă
REDACTOR: Ana-Maria Onisei

RUBRICI PERMANENTE:
Adriana Babeți, Emil Brumar, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici;

Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, Costi Rogozanu;

Muzică: Victor Eskenasy, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Răzvan Țupa;

Film: Iulia Blaga;

Teatru: Mihaela Michailov;

Arte plastice: Matei Bejenaru;

Caricatură: Lucian Amaril (Jup);

Colaje foto: Ion Barbu;

TV: Alex Savitescu;

Fotbal: Sorin Stoica.

ADRESĂ: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214111, 0724/574355, fax: 0232/214111, e-mail: supliment@polirom.ro

PUBLICITATE: Oana Asaftei, tel. 0232/252294

DISTRIBUȚIE / ABONAMENTE: Mihai Sirbu, tel. 0232/271333

■ în Iași: Media Distribution SRL, tel. 0232/216112

■ în țară: Rodipet SA, București, tel. 021/224420, int. 192

■ abonamente la orice oficiu poștal din țară
■ cititorii din străinătate se pot abona la adresa export@rodipet.ro

TIPAR: SC PRINT MULTICOLOR SRL, Iași, Strada Bucium nr. 34, tel. 0232/211225, 0232/236388

Potrivit art. 206 CP, responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului.

Luiza VASILIU

ENCICLOPEDIA
ENCARTA

Dolphin friendly

De cîtva timp, m-am resemnat la gîndul că, oricît de atentă aș fi în timpul cumpărăturilor, nu pot să știu niciodată exact ce bag în coș. Nu pentru că societatea de consum ar conspira în fiecare zi împotriva inocentelor mele interese de cumpărător, ci pur și simplu din cauză că nici măcar simpla conservă de ton nu e întotdeauna doar de ton. O bună prietenă din Cluj mi-a dezvăluit, acum cîteva luni, un mare secret: unele conserve sînt „dolphin friendly” și altele nu. Adică unele firme pescuiesc de-a valma (științific, fenomenul se cheamă „by-catch”) ton, delfini, balene și alți peștișori nevinovați (nu vreau prin asta să spun că tonul ar fi vinovat și de aia îl mîncăm). Rezultă că în conservele care nu sînt prietenoase se pot găsi urme de delfini sau de balene. Știu, e îngrozitor. Firmele „friendly” pun la cale tot felul de metode prin care să evite prinderea cetaceelor (ultrasunete, schimbarea materialului din care e făcută plasa) și își scutesc cumpărătorii de surprize neplăcute. V-am spus toate astea numai ca să fiți un cumpărător prevenit.

Așa cum, dacă sînteți cumva femeie, trebuie să știți că există locuri de muncă „woman friendly” (nu m-am oboșit să cercetez în ce constă afacerea asta), moschei, conferințe, hoteluri, programe educaționale și companii aidoma. Dacă nu sînteți femeie, probabil că vă întrebați unde vă puteți petrece un sejur la băi (spa vreau să zic) care să fie „man friendly”. Dacă sînteți părinte, sigur vă interesează un anuar cu toate locurile din lume „child friendly”, de la cafelele pînă la muzee și piscine. Iar dacă aveți un mic Bubico, îmbrăcat în hăinuță în carouri, de care nu vă puteți despărți nici măcar în concediu, probabil că sînteți la curent cu hotelurile „dog friendly”. România poate părea de multe ori destul de unfriendly, dar trebuie măcar să vă bucurați că pămîntul e planeta cea mai prietenoasă din tot universul, că pînă și războaiele la noi pot fi friendly, la fel și filmele de groază, politica, Michael Jackson (nu mă pot abține: el e „child friendly!”), publicitatea, comuniștii cu față umană și virușii de pe Internet. E o chestiune de perspectivă.

Anna Gavalda,

Călătorii în literatura feminină

Presa franceză vorbește despre o nouă senzație a literaturii feminine. Volumul *Împreună* a fost tradus în 36 de limbi și s-a vîndut în peste 200.000 de exemplare. Scriitura Annei Gavalda – o romancieră de 35 de ani – face să-i tremure bărbia francezului (aparent de neînduplecat) Frédéric Beigbeder („Îmi tremură bărbia de emoție. Gavalda e o scriitoare imensă, pentru că intră în mintea personajelor și le lasă să vorbească”) și stîrnește reacții euforice constante pe piața literară europeană („Narațiunea Annei Gavalda este, înainte de toate, formidabil de simplă, de o subtilitate aproape magică” – „Le Parisien”). (Ana-Maria Onisei)

Anna Gavalda a debutat în 1999, cu volumul de nuvele *Aș vrea să mă*

aștepte cineva undeva, distins, un an mai tîrziu, cu *Le Grand Prix RTL-Lire*. Odată cu publicarea în 2003 a romanului *O iubeam*, tînăra scriitoare franceză a început să provoace isterie pe piața literară. Volumul s-a vîndut, în doar opt luni, în 250.000 de exemplare și aproape că nu exista publicație franceză de gen care să nu aibă cronici sau comentarii pozitive.

Radiografie a Parisului contemporan

În scurt timp, Gavalda a devenit un brand al literaturii feminine, iar cititorii așteptau un nou roman al franțuzoaicei care declara că scrie în fiecare dimineață literatură pentru „adulții ce trebuie treziți din somn”. *Împreună*, publicat în luna martie a anului 2004, avea să confirme

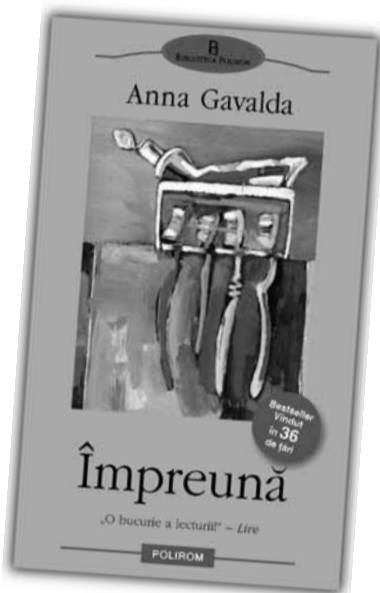
nu numai forța scriitoarei, ci și talentul „inepuizabil”, cum scria, la acea vreme, revista „Lire”.

O poveste din Parisul zilelor noastre aduce față în față patru personaje principale, un tînăr aristocrat, o tînără pictoriță fără adăpost, o bunică pe punctul să abandoneze lupta cu viața și un chelner lipsit de maniere, plasîndu-le în același spațiu. Fără a avea neapărat ceva în comun, cei patru se găsesc în fața situației – tipică orașelor cosmopolite și vieții moderne – de a locui împreună, de a se descoperi reciproc, fie din curiozitate, fie din nevoie, fie din constrîngere.

Dialogurile alerte, colorate, expresive, relevante pentru conturarea fiecărui portret, „mon-tează”, de-a lungul celor 600 de pagini, nu doar biografii personale, ci și o adevărată radiografie a Parisului contemporan. Latura sentimentală nu e deloc neglijată, căci Anna Gavalda strecoară și în acest roman scene pline de tandrețe, insinuată în capacitatea (ulterior descoperită) a personajelor de a-i accepta pe ceilalți, de a-și dăruia iubirea și de a urma, neapărat *împreună*, un traseu al cunoașterii.

Umorul e combinat cu duioșia, ironicul cu tandrețea, tristețea cu franchețea, iar rezultatul este un nou roman Anna Gavalda în topul celor mai căutate cărți ale momentului în Franța, pe lista bestsellerurilor din Europa.

Romanul a apărut, în 2005, și în România, în colecția „Biblioteca Polirom”.

Romanul *Împreună* a fost ecranizat de celebrul regizor francez Claude Bérri.

„Nu-mi plac obiectele și, cu atît mai mult, nu îmi place să le posed. Tot ce ține de norocul și forța mea vine din capul meu. Singurele lucruri care mă fac, într-adevăr, să visez? Ele sînt atît de luxoase, încît nu mi le pot permite sau oferi. Ele se numesc «spațiu» și «timp».” – Anna Gavalda

De ce nu mor librăriile...

Pentru că „Alexandria Librării” nu le lasă să moară. Pentru că, spre deosebire de alte foste centre de librării județene care nu au adoptat o strategie de dezvoltare a afacerii, preferînd să nu investească în modernizarea spațiilor deținute, firma suceveană a investit mult în imagine începînd cu anul 2004 și a modernizat și informatizat cele 20 de librării pe care le deține în județele Suceava și Bacău, devenind lider pe piața din Moldova în ceea ce privește retaileri.

„Alexandria Librării” a înțeles că librăriile comunică în propriul spațiu și o comunicare profesională împreună cu locația în sine a librăriei, designul interior și exterior, semnalistica, ambientul și, nu în ultimul rînd, prezența unor librari pregătiți și pasionați care pot oferi informații competente, contribuie la atragerea unui număr mare de clienți care să revină mereu și mereu. Rețeaua de librării „Alexandria” s-a extins și în municipiul Iași prin inaugurarea, la mijlocul lunii decembrie, a unui nou punct de lucru. Situată pe strada Alexandru Lăpușneanu nr. 21, noua librărie își va întîmpina viitorii clienți cu o bogată gamă de produse de birotică și papetărie, carte din toate domeniile de la peste 100 de edituri, jocuri și jucării, jocuri PC și PS2, casete video, muzică și filme.

Într-un spațiu de peste 300 mp, organizată în regim de autoservire pentru ca viitorii clienți să aibă posibilitatea de a răsfoi, de a atinge, de a alege, noua librărie din Iași se va încadra în standardele prevăzute de manualul de identitate al firmei. Peste 200 de mp vor fi alocăți raionului de carte, unde clienții vor găsi cărți de specialitate, beletristică, ghiduri turistice, manuale, hărți, cărți pentru copii și adulți și vor fi puși la

curent cu ultimele noutăți apărute pe piață.

Departamentul multimedia va fi și el prezent cu o gamă largă de produse. Aici se va găsi muzică românească și internațională de toate genurile și pentru toate gusturile (clasică, noutăți, colinde, etc.) de la majoritatea caselor de discuri. Se vor găsi, de asemenea, jocuri pe calculator pentru toate categoriile de vîrstă și reviste de toate genurile.

Produsele de papetărie nu vor lipsi, calitatea fiind la loc de cinste prin promovarea unor mărci de renume pe piața internă și internațională. În ceea ce privește raionul de jucării, Moș Crăciun își va putea umple sacul fără efort, varietatea și calitatea acestor produse satisfăcînd cele mai exigente gusturi.

În toate investițiile făcute pentru amenajarea și aprovizionarea noului punct de lucru s-a ținut cont în primul rînd că produsele și serviciile oferite se adresează unor clienți exigenți, ce nu fac compromisuri în ceea ce privește calitatea acestora.

Librăria „Alexandria” din Iași este doar un început, firma suceveană aflată într-o continuă extindere intenționînd să mai deschidă și alte puncte de lucru atît în municipiu, cît și în alte orașe din județ.

ISSN 1584-8272

9 771584 827000 55